

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ____ ” _____ 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: **«ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Фоминський Василь Сергійович _____
(підпис)

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кічук Надія Вячеславівна _____
(підпис)

Одеса – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
1.1. Зміст та особливості базових стратегій розвитку підприємства.....	6
1.2. Основні стратегічні моделі розвитку підприємств.....	16
1.3. Фундаментальні принципи формування та впровадження стратегічних напрямів діяльності підприємств	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ».....	31
2.1. Характеристика основних аспектів діяльності підприємства.....	31
2.2. Аналіз економічного стану та фінансової спроможності підприємства....	37
2.3. Аналіз факторів зовнішнього середовища компанії.....	46
РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» У СФЕРІ ТОРГІВЛІ ДОБРИВАМИ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ.....	56
3.1. Визначення пріоритетних напрямів та стратегічних цілей розвитку підприємства.....	56
3.2. Фінансово-економічне обґрунтування стратегічних рішень для забезпечення розвитку компанії.	63
3.3. Обґрунтування показників ефективності проєктів для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ».....	68
ВИСНОВКИ.....	80
Список використаних джерел.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку економіки України, який відбувається в умовах воєнного стану та проявів економічної кризи, зумовлює нагальну потребу в активному впровадженні стратегічного антикризового менеджменту на підприємствах. Зберігаючи загальний курс економічного зростання, українська економіка формує нові умови для діяльності підприємств агропромислової і торговельної сфер. Ускладнення економічного середовища через воєнні дії спричиняє трансформацію господарських завдань, появу нових організаційних форм і методів розроблення стратегій розвитку бізнесу. Це підкреслює значущість ефективного стратегічного управління, яке передбачає адаптацію підприємств до сучасних кризових умов. Особливо важливим стає пошук оптимальних механізмів взаємодії суб'єктів ринку, що дозволяють підприємствам утримувати стабільні позиції, підвищувати конкурентоспроможність, розширювати виробничі можливості та забезпечувати сталий розвиток. Досягнення цих цілей вимагає вдосконалення процесу прийняття управлінських рішень та визначення найбільш доцільних стратегічних напрямів розвитку. Нові перспективи господарської діяльності відкриваються для підприємств різних сфер, однак використати їх можливо лише за наявності чітко сформованої стратегії розвитку. Особливо це актуально для підприємств агропромислової галузі, які функціонують в умовах війни, є ключовими приватними інвесторами та здійснюють повний цикл діяльності — від вирощення сільськогосподарських культур до їх транспортування і реалізації. Підприємства, здатні створювати конкурентні продукти, впроваджувати інновації та ефективно задовольняти потреби споживачів, можуть забезпечити стабільне функціонування та подальший розвиток навіть у складних економічних умовах.

Проблематика формування стратегій розвитку підприємств детально висвітлена у працях численних зарубіжних науковців, серед яких І. Ансофф [1], М. Портер [2], О. Кенехі [3], А. Д. Чандлер [4], І. Пірс [5] та інші. Вагомий внесок у розвиток теоретичних і практичних основ стратегічного управління, а також у дослідження економічних процесів у будівельній галузі зробили українські науковці:

Наливайко, А. П., Гребешкова, О. М., Батенко [6], Л. П., Ляско В. І. [7], Шершньова З. Є. [8], Горелов Д. О., Большенко С. Ф. [9], Ковальов А. І., Захарченко Н. В., Кічук Н. В. [10] та інші. У їхніх працях висвітлено ключові положення теорії стратегічного менеджменту, особливості управління підприємствами агропромислової сфери та підходи до підвищення ефективності їх діяльності в умовах нестабільності.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів формування стратегії розвитку ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ».

Для досягнення мети визначено такі завдання:

- розкрити сутність і зміст поняття «стратегія» та визначити її роль у діяльності підприємства;
- дослідити основні типи стратегій розвитку підприємства та їх особливості застосування;
- проаналізувати специфіку формування та реалізації стратегій розвитку підприємств в сфері реалізації сільськогосподарської продукції і мінеральних добрив;
- надати загальну характеристику господарської діяльності підприємства;
- здійснити аналіз фінансово-господарських показників підприємства;
- провести діагностику зовнішнього середовища підприємства;
- розробити стратегію розвитку підприємства та визначити необхідні витрати для її реалізації;
- виконати економічне обґрунтування ефективності запропонованих заходів;
- здійснити розрахунок і аналіз показників ефективності розробленого проєкту розвитку.

Предмет дослідження – сукупність науково обґрунтованих теоретичних положень і практичних дій, спрямованих на розроблення та реалізацію ефективної стратегії розвитку підприємства.

Об’єкт дослідження – процес розроблення та наукового обґрунтування стратегії розвитку ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ».

Методи дослідження. Для реалізації мети та завдань роботи застосовано такі методи:

- методи індукції та дедукції, теоретичного узагальнення – для вивчення теоретичних аспектів формування стратегій;
- метод наукового узагальнення – для визначення умов і факторів, що впливають на процес розроблення стратегій;
- аналіз і синтез літературних джерел, метод аналогій – для порівняння підходів до стратегічного управління;
- графічні та табличні методи – для наочного відображення результатів, побудови графіків і таблиць, розрахунку витрат та економічного обґрунтування;
- маркетингові методи, зокрема SWOT-аналіз – для оцінки внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на вибір стратегії розвитку.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу становили наукові публікації та авторські праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, нормативно-правові акти України та інших держав, матеріали наукових конференцій, аналітичні звіти, річні звіти ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ», періодичні видання, спеціалізована наукова література, Інтернет-ресурси та результати власних досліджень автора.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування) та трьох додатків. Загальний обсяг – 83 сторінки, з яких 80 сторінок займає основний зміст. Робота містить 26 таблиць та 10 рисунків.

Публікації та апробація результатів. Результати дослідження були представлені та апробовані на XI Міжнародній науково-практичній конференції «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи» (10–11 жовтня 2025 року).

Кічук Н.В., Фоминський В. С. Особливості формування стратегій малого і середнього бізнесу в Україні // Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 10–11 жовтня 2025 р.). – Одеса, 2025. – С. 223–225.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Зміст та особливості базових стратегій розвитку підприємства

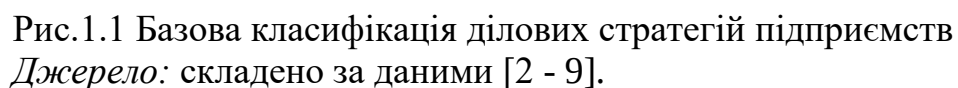
Розвиток підприємства тісно пов'язаний із швидкими змінами в економіці, які часто зумовлені впровадженням нових технологій, загостренням конкуренції на ринках готової продукції та ресурсів, глобалізацією діяльності та іншими факторами зовнішнього середовища. Це обумовлює необхідність постійного пристосування підприємства до змін навколишніх умов.

У сучасних умовах господарювання надзвичайно актуальною є теорія і практика розробки, а також економічного обґрунтування стратегій розвитку підприємства. Відповідно до цих підходів організація визначає мету своєї діяльності та засоби її реалізації з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на її функціонування.

Ряд видатних учених, таких як Портер М. [2], Кенехі О.[3], Чандлер А.[4], Пірс Д.[5], Наливайко, А. П., Гребешкова, О. М., Батенко [6], Л. П., Ляско В. І. [7], Шершньова З. Є. [8], Горєлов Д. О., Большенко С. Ф. [9], та інші, займалися питаннями класифікації стратегій розвитку підприємств. На основі їхніх досліджень можна зробити висновок про наявність значної кількості підходів до класифікації стратегій, які відрізняються за складністю, набором та кількістю критеріїв.

Проте майже всі автори виділяють так звані базові (еталонні) стратегії. У деяких джерелах їх класифікація здійснюється також з урахуванням життєвого циклу підприємства. До таких стратегій належать: стратегії зростання (інтенсивного розвитку), стратегії стабілізації (помірного зростання) та стратегії скорочення або виходу з ринку.

За думкою А. Чандлера [4], стратегії підприємства можна класифікувати також за характером впливу, напрямом трансформації, складністю та іншими ознаками. Такий підхід дозволяє деталізувати класифікацію стратегій, але водночас робить її дещо ускладненою для визначення конкретних цілей організації.

Слід відзначити, що відповідно до основних структурних підрозділів підприємства – адміністративно-управлінського, виробничо-технічного, соціального, фінансового, маркетингового та інших – формуються відповідні функціональні

стратегії. Вони спрямовані на підтримку та реалізацію цілей, визначених для кожного окремого підрозділу підприємства (рис. 1.2).

Серед функціональних стратегій особливе значення має маркетингова стратегія, яка визначається як комплексна програма узгодження маркетингових цілей компанії з її ресурсними можливостями. Вона включає аналіз ринку та потреб споживачів, визначення товарів або послуг, що мають найвищу цінність для клієнтів і найбільші перспективи успішної реалізації [11, с.56].

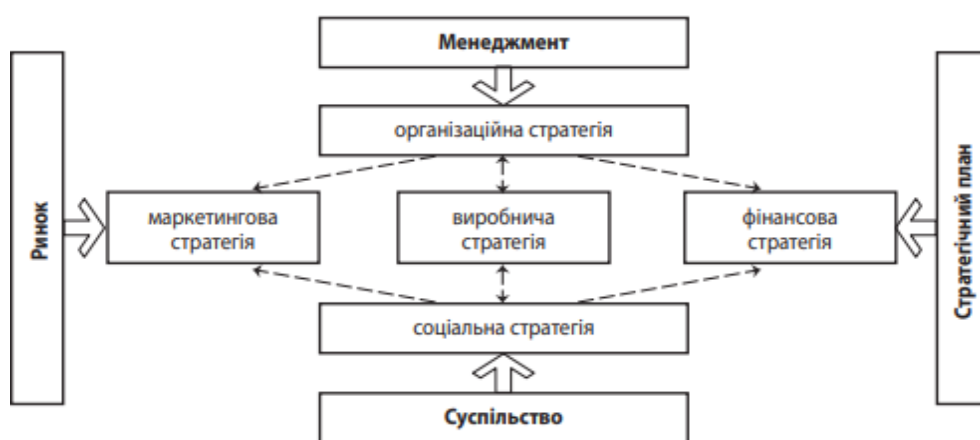

Рис. 1.2. Зв'язки між основними видами функціональних стратегій підприємства

Джерело: складено за даними [11, с.56]

Наступним етапом у формуванні стратегії підприємства зазвичай є розробка виробничої стратегії, яка базується на маркетинговій. Виробнича стратегія визначається як комплексний план розвитку матеріально-технічного забезпечення виробничого процесу та виробничих потужностей відповідно до цілей, встановлених маркетинговою стратегією підприємства.

Фінансова стратегія формується після того, як маркетингова та виробнича стратегії вже визначені. Вона являє собою загальний план визначення фінансових потреб і очікуваних результатів, а також вибору оптимальних джерел фінансування з метою мінімізації вартості капіталу та максимізації прибутку.

Особливе місце серед функціональних стратегій займають також організаційна та соціальна стратегії. Організаційна стратегія формується під впливом потреб менеджменту і має тісний зв'язок із фінансовою, виробничою та маркетинговою стратегіями, впливаючи на їх адаптацію та реалізацію. Соціальна стратегія, у свою чергу, розробляється під впливом суспільства, соціальних груп і інституцій, і також взаємопов'язана з іншими функціональними стратегіями [12, с. 72].

Відповідно до стадії життєвого циклу підприємства, яка передбачає визначення довгострокових цілей та механізмів їх реалізації в умовах змін зовнішнього і внутрішнього середовища, на кожному етапі розвитку можливо застосовувати різні стратегії (рис. 1.3).

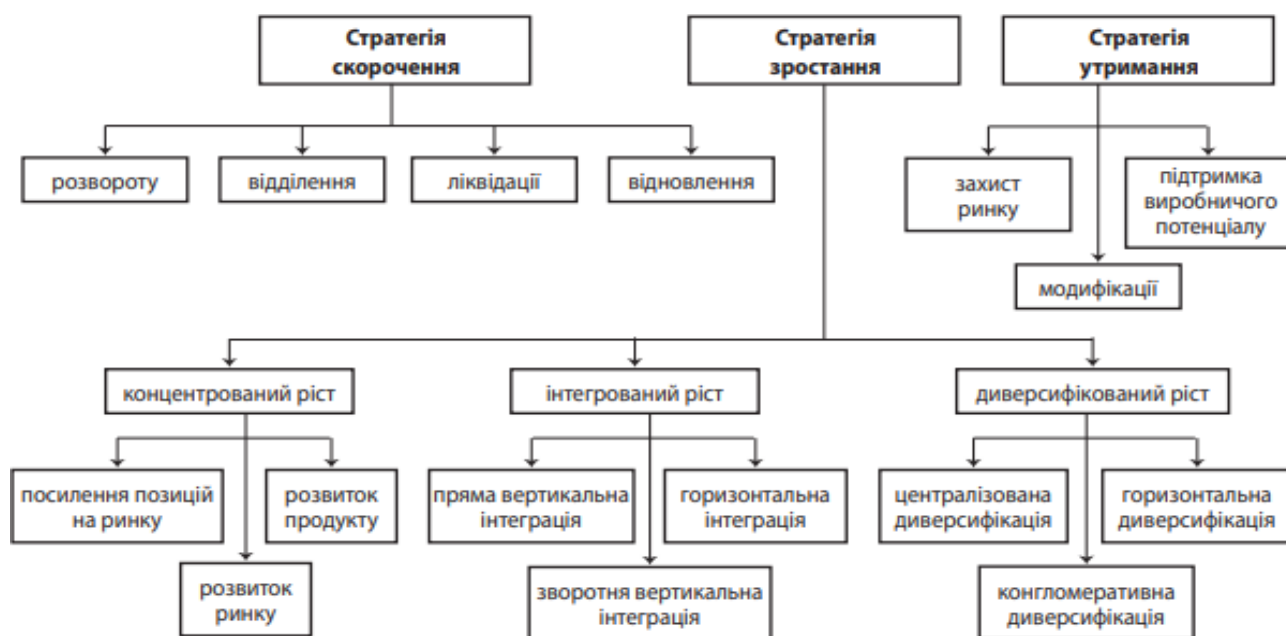

Рис. 1.3. Класифікація стратегій життєвого циклу підприємства

Джерело: складено за даними [12, с. 72]

Стратегією зростання зазвичай користуються підприємства, які тільки починають свою діяльність або перебувають на етапі активного розвитку. Вона базується на виборі цільових ринкових сегментів, посиленому інвестуванні, проведенні науково-дослідних робіт та впровадженні інновацій. Для цієї стратегії виділяють три основні різновиди:

- стратегія концентрованого росту передбачає посилення позицій на існуючому ринку або вихід на нові ринки;
- стратегія інтегрованого росту пов'язана з формуванням вертикальної або горизонтальної інтеграції;
- стратегія диверсифікації спрямована на розробку нових продуктів для існуючого ринку або просування вже наявної продукції на нові ринки [13, с. 24].

Стратегію утримання застосовують підприємства, бізнес яких досяг стадії зрілості. У цьому випадку компанії прагнуть знижувати витрати та ціни, захищати свої позиції на ринку та шукати нові ринки збуту. Основним завданням стратегії утримання є підтримання балансу між витратами, вибіркоким інвестуванням і прибутком. Основні різновиди цієї стратегії включають:

- захист ринку, що передбачає утримання існуючої частки ринку та поступові зміни продукту;
- стимулювання виробничого потенціалу, яке включає посилення окремих бізнес-напрямів та підтримку майнового стану підприємства;
- модифікацію, що полягає у зміні асортименту продукції та її підтримці на ринку [13, с. 68].

Стратегія скорочення передбачає комплекс заходів щодо поступового згортання бізнесу, який досяг завершальної стадії життєвого циклу. У цьому випадку можливі різні моделі поведінки: зниження цін і активізація маркетингової діяльності з метою продовження життєвого циклу або повне припинення інвестиційної діяльності з реалізацією стратегії «жнив», що спрямована на максимізацію прибутку від продажу продукції та активів. У науковій літературі виділяють кілька основних видів стратегії скорочення:

- Стратегія розвороту передбачає відмову від виробництва нерентабельної продукції, скорочення чисельності персоналу та пошук ефективних способів використання матеріальних і ресурсних запасів;
- Стратегія відділення полягає у виділенні неефективних самостійних господарських підрозділів або продажу частини активів підприємства;
- Стратегія ліквідації передбачає продаж підприємства у разі його банкрутства;

- Стратегія відновлення зазвичай включає санацію витрат, розробку нових продуктів і технологій, а також залучення інвестиційних ресурсів [14, с.12].

Формування стратегії функціонування та розвитку підприємства є складним і багатогранним процесом, який охоплює низку ключових етапів: визначення мети, цілей та філософії діяльності підприємства; аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища; формування стратегічних альтернатив; вибір оптимальної стратегії; реалізацію обраної стратегії.

Одним із найважливіших етапів у процесі формування стратегії є вибір оптимальної стратегії серед досліджених альтернатив. Слід зазначити, що на сьогодні існує достатньо розвинений арсенал інструментів для прийняття такого рішення. У роботі проведено аналіз методів оцінки та вибору стратегії підприємства, їхніх переваг і недоліків, який представлений у таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Порівняльний аналіз основних методів оцінки та вибору стратегії підприємства залежно від способу представлення результатів

Група методів	Методи	Переваги	Недоліки
Графічні методи	Радіальна діаграма конкурентоспроможності	Легкість у використанні, висока наочність	Не дозволяє визначити узагальнений показник конкурентоспроможності підприємства
	Багатокутник конкурентоспроможності	Інтуїтивно зрозумілий спосіб візуалізації сильних та слабких сторін	Обмежена можливість для комплексного підрахунку інтегрального показника
Матричні методи	Різні види матриць: McKinsey, Shell, Ансофф та ін.	Дозволяє детально оцінити варіанти стратегічного розвитку	Не враховує різну вагу факторів конкурентоспроможності
Індексні методи	Аналіз порівняльних переваг підприємств-конкурентів	Дозволяє комплексно оцінити стратегічні альтернативи	Потребує значного часу та ресурсів; відсутня загальноприйнята методика оцінки конкурентоспроможності
	Метод на основі теорії ефективної конкуренції	Можливість оцінки ефективності конкурентної стратегії	Складність у застосуванні, потребує спеціальних знань
	Інтегральний метод	Дає комплексну оцінку конкурентоспроможності	Вимагає значних обчислювальних ресурсів
	Метод самооцінки	Простий у застосуванні та доступний для внутрішньої оцінки	Суб'єктивність оцінки, обмежена точність результатів

Джерело: складено за даними [14, с.132].

Таким чином, на основі проведеного аналізу, представленого у таблиці 1.1, можна відзначити, що матричний метод дозволяє здійснювати детальну оцінку стратегічних альтернатив із мінімальними витратами ресурсів, враховуючи різноманітні фактори впливу (залежно від розмірності матриці). Графічний метод, у свою чергу, дає можливість легко порівнювати стратегічні варіанти та відзначається простотою й наочністю використання. Отже, можна зробити висновок, що матричні методи є одним із ключових інструментів якісного аналізу функціонування підприємства в конкурентному середовищі.

Сьогодні підхід матричних методів здобув значну популярність серед західних дослідників менеджменту та вважається одним із найпоширеніших інструментів оцінки ефективності діяльності підприємства [15, с.51]. Впровадження матричного аналізу підсилює значення стратегічного аспекту у функціонуванні компаній, оскільки цей метод дозволяє досліджувати розвиток конкуренції у динаміці.

Слід зауважити, що матриця є моделлю, яку можна будувати на основі будь-яких показників. Найбільше поширення отримали двовимірні матриці, що дозволяють порівнювати продукцію або підприємства за такими критеріями, як частка ринку, темп зростання продажів, стадія життєвого циклу, відносна конкурентна позиція, привабливість галузі та інші [15, с.52]. На рисунку 1.4 наведено різновиди матриць залежно від кількості осередків.

Рис. 1.4. Види матриць у відповідності до кількості осередків

Джерело: складено за даними [15, с.52]

У науковій літературі виділяють такі основні класифікаційні ознаки матриць [15, с.55]:

- залежно від отриманої інформації;
- залежно від об'єкта дослідження;
- залежно від кількості осередків;
- залежно від рівня стратегічного планування;
- залежно від факторів, що формують матрицю;
- залежно від стратегічної школи походження матриці.

Слід зазначити, що матриці з чотирма осередками відображають основні ринкові реалії щодо підприємства. Вони прості у використанні, проте мають обмеження за кількістю характеристик, що аналізуються. Натомість матриці з дев'ятьма квадрантами дозволяють розглянути значно більше даних, забезпечуючи глибший аналіз порівняно з попереднім типом матриць. Різновиди матриць залежно від об'єкта дослідження наведено на рисунку 1.5.

Рис. 1.5. Різновиди матриць у залежності від об'єкту вивчення

Джерело: складено за даними [15, с. 56]

Матриці, що містять 12 осередків і більше, дозволяють структурувати складні реалії ринкової діяльності та, поєднуючи переваги попередніх типів матриць, забезпечують можливість проведення більш детального і точного аналізу положення підприємства як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі [15, с.57].

Класифікація матриць за об'єктом дослідження передбачає поділ на групи залежно від того, що конкретно вивчається. Наприклад, у матриці «Оцінка успішності стратегії» об'єктом аналізу зазвичай є конкурентна стратегія підприємства, так само, як і у матриці «Рівень технологічних можливостей – рівень стратегічного потенціалу підприємства». Об'єктом дослідження також може бути портфель компанії, як, наприклад, у матрицях БКГ та «Shell» [15, с.58].

Класифікацію матриць залежно від отриманої інформації наведено на рисунку 1.6. У цю групу входять матриці, створені на основі кількісної інформації, наприклад, матриця вектора економічного стану підприємства, а також матриці, що формуються на основі логічної достовірної інформації, як, наприклад, матриця основних форм об'єднань.

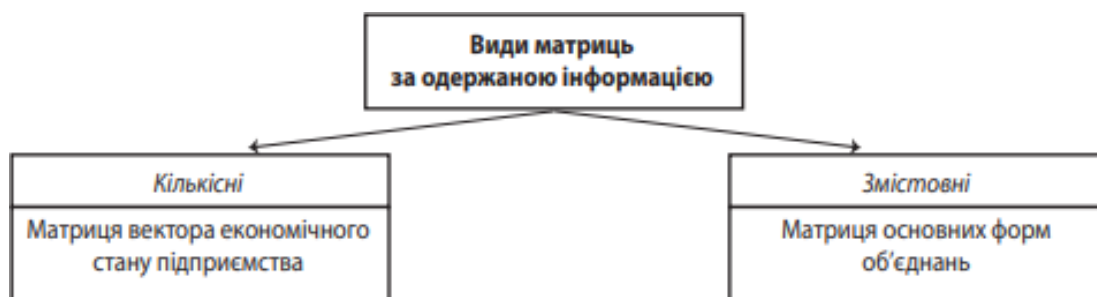

Рис. 1.6. Різновиди матриць за інформацією

Джерело: складено за даними [15, с.58]

Види матриць залежно від рівня стратегічного планування можна класифікувати наступним чином:

- Матриці стратегічного рівня корпорації призначені для проведення портфельного аналізу, тобто оцінки бізнес-підрозділів, що входять до складу корпорації, а також аналізу ділової ситуації компанії в цілому;
- Матриці бізнес-рівня оцінюють характеристики товару та ринкову ситуацію щодо конкретного продукту. Вони застосовуються до окремих бізнес-одиниць та, зазвичай, фокусуються на одному товарі;

- Матриці функціонального рівня досліджують фактори, що впливають на функціональні сфери підприємства, такі як маркетинг, управління персоналом тощо [15, с.59].

Побудова двовимірної матриці відповідно до класифікації факторів, що формують матрицю, здійснюється на основі перетину двох обраних факторів. Завдяки цьому матриця дозволяє відобразити взаємодію обраних факторів у процесі формування конкурентної стратегії підприємства. Відповідні набори факторів, що утворюють основу матриці, наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація матриць у залежності від факторів, які її створюють

Різновид матриці	Фактори, що враховуються
BCG	- Темпи зростання ринків збуту підприємства - Відносна частка підприємства на цільових ринках
McKinsey-GE, Shell/DPM, Г. Дея, Д. Моніенсон, Мак-Нейм, Хекс-Меджлаф	- Привабливість ринку збуту - Конкурентоспроможність підприємства на цільових ринках
І. Ансоффа «товар-ринок»	- Товари підприємства (існуючі та нові) - Ринки підприємства (існуючі та нові)
Дж. Ніколса (MCC)	- Цілі та проекти підприємства - Наявні ресурси підприємства
М. МакДональд	- Ступінь привабливості цільових ринків - Конкурентні переваги підприємства на ринку
А. Літтла (ADL), Брауналя-Барта, Hofer / Schendel	- Стадія життєвого циклу товару - Конкурентні позиції підприємства на цільових ринках
Конкурентних стратегій М. Портера	- Джерела конкурентних переваг - Стратегічна орієнтація підприємства (загальний ринок або окремий сегмент)

Джерело: складено за даними [15, с. 23-78]

Таким чином, застосування матричних методів оцінки є важливим інструментом при прийнятті стратегічних рішень та визначенні стратегії розвитку підприємства, що спрямована на підтримку його стабільної конкурентної позиції на ринку та підвищення ринкової вартості.

Матричні методи широко використовуються на всіх рівнях стратегічної піраміди організації, причому на кожному рівні їх застосування має власну специфіку. Виходячи з цього, перспективним напрямом подальших досліджень є

використання матричного підходу для обґрунтування стратегій розвитку підприємств у сучасних умовах функціонування української економіки.

1.2. Основні стратегічні моделі розвитку підприємств

Постійна нестабільність бізнес-середовища підкреслює необхідність гнучкої адаптації підприємств до змін зовнішніх умов у процесі досягнення їхніх стратегічних цілей. У зв'язку з цим постійно трансформуються методи прийняття управлінських рішень, а також зростає потреба у вдосконаленні стратегічного управління. Для успішної реалізації обраного стратегічного курсу важливо, щоб діяльність організації була узгоджена з обраною концепцією управління. На рисунку 1.7 представлено концептуальну схему стратегічного управління підприємством [14, с.16].

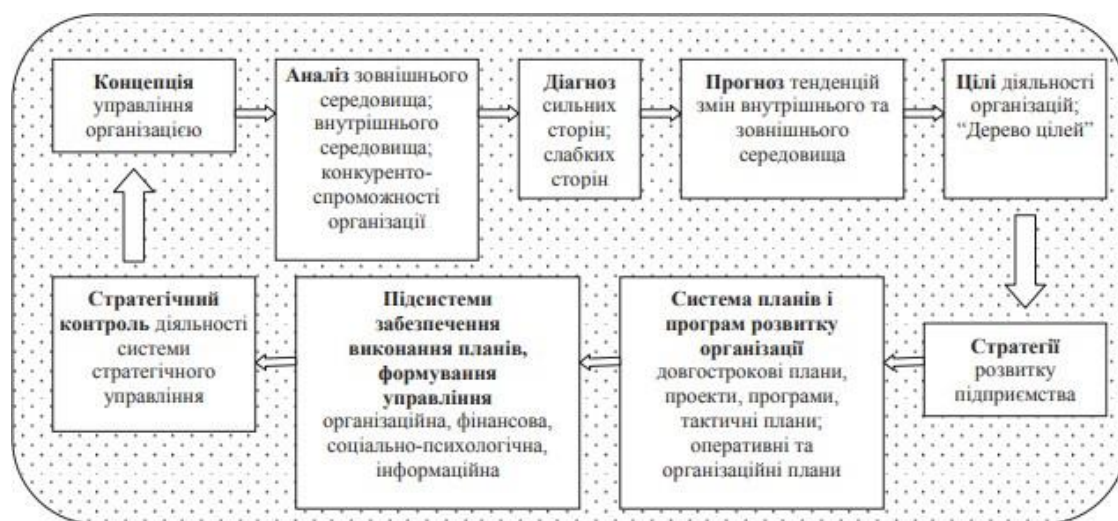

Рис. 1.7. Загальна концептуальна схема управління стратегічним розвитком підприємства

Джерело: складено за даними [14, с.16]

У сучасних умовах надзвичайно зростає актуальність пошуку альтернативних рішень у сфері стратегічного управління підприємствами, що підкреслює роль процесу розробки та впровадження стратегій розвитку. Формування та реалізація

стратегій розглядаються як ключовий механізм стратегічного управління, який спрямований на визначення особливостей створення окремих стратегічних напрямків та комплексу стратегічних заходів підприємства.

Кожна модель управління базується на відповідній концепції, а ефективна реалізація стратегічного управління можлива лише за умови стратегічної орієнтації підприємства. Стратегічно орієнтована організація передбачає наявність у персоналу чіткої стратегічної місії, застосування системи стратегічного планування для розробки інтегрованих стратегічних планів та здійснення поточної діяльності, спрямованої на досягнення стратегічних цілей.

Стратегія визначається як спосіб досягнення конкретного результату, сформульованого у вигляді мети. Формування стратегій є безперервним процесом, у рамках якого керівництво встановлює місію, формує дерево цілей, обирає стратегії та визначає ключові компоненти процесу стратегічного управління.

Вибір моделі стратегічного управління пов'язаний із певними труднощами, що зумовлено різноманітністю підходів у теорії стратегій. Так, І. Ансофф визначав етапи формування стратегії як: формулювання цілей і завдань; оцінка внутрішнього потенціалу підприємства; аналіз зовнішніх можливостей; вибір конкурентної стратегії; прийняття рішень щодо диверсифікації та формування заходів для реалізації конкурентної та диверсифікаційної стратегії [1, с.89].

М. Портер пропонує дев'ять етапів стратегічного управління: визначення місії фірми; формулювання цілей і філософії бізнесу; аналіз зовнішнього середовища; оцінка внутрішніх сильних і слабких сторін; аналіз стратегічних альтернатив; вибір та реалізація стратегії; управлінське планування та контроль; оцінка ефективності реалізації стратегічного плану [2, с.65].

З. Є. Шершньова розглядає процес стратегічного управління як динамічну сукупність п'яти взаємопов'язаних етапів: визначення місії і цілей, аналіз середовища, вибір стратегії, її виконання та оцінка результатів [8, с.37].

В. І. Ляско пропонує спрощену модель, що інтегрує попередні підходи, до основ стратегічного управління входять: внутрішня діагностика (оцінка сильних і слабких сторін); аналіз зовнішнього середовища; визначення місії, цілей та філософії бізнесу;

оцінка і вибір альтернативних стратегій за підсистемами підприємства; розробка корпоративної стратегії як програми конкретних дій; її реалізація; оцінка результатів та зворотний зв'язок [7, с.28].

За І. Ансоффом та Д. Стейнером при розробці стратегії доцільно виділяти корпоративні, ділові та функціональні цілі, з огляду на їхній різний вплив на процеси управління підприємством [1, с.79]. А. Д. Чандлер підкреслює, що під час реалізації стратегії ключову увагу слід приділяти розробці планів, які забезпечують контроль за досягненням стратегічних цілей [4, с.165].

Будь-яка компанія, яка прагне до успіху, має мати чітко визначену стратегію розвитку. Вибір стратегії передбачає визначення конкретного шляху розвитку серед усіх можливих варіантів діяльності, доступних підприємству. Добре обґрунтована стратегія є основою стійкої конкурентоспроможності, міцної позиції на ринку та формування організації, здатної ефективно функціонувати за рахунок вдосконалення управлінської структури та підвищення рівня організаційної культури у складних ринкових умовах.

Будь-яка компанія, яка прагне досягти успіху, повинна мати чітко визначену стратегію, яка окреслює напрямки її розвитку. Вибір стратегії передбачає визначення конкретного шляху діяльності серед усіх можливих варіантів розвитку підприємства. Добре продумана стратегія є основою стійкої конкурентоспроможності, міцної ринкової позиції та формування організації, здатної ефективно функціонувати завдяки удосконаленню управлінської структури та підвищенню організаційної культури у складних ринкових умовах.

Процес розробки стратегії, який включає стратегічне планування та управління, дозволяє:

- здійснювати прогнозоване та спрямоване у майбутнє планування;
- координувати маркетингові рішення та плани;
- інформувати співробітників про цілі та необхідні ресурси;
- мотивувати персонал, коли досягнення цілей підприємства корелює з особистими інтересами працівників (кар'єрне зростання, заробітна плата);
- створювати умови для оцінки та контролю результатів.

Для розробки стратегії підприємство повинно враховувати ключові елементи своєї діяльності: місію, структуру, конкурентні переваги, продукцію чи послуги, організаційну культуру, ресурси, ринки збуту та виробничу програму. Пропонований алгоритм поєднує основні функції стратегічного планування та реалізації стратегії, включаючи практичні дії на кожному етапі.

Відправною точкою стратегічного планування є формування місії підприємства. Для її розробки необхідно оцінити зовнішнє середовище (конкурентів, постачальників, споживачів, товари-замінники) та внутрішні можливості організації (виробничий потенціал, продукцію, ресурси). Місія та цілі підприємства формуються після завершення базової роботи над стратегією та її схвалення керівництвом.

Висновки щодо місії підприємства:

1. Місія є стабільним елементом на найближчі роки, тому процес її створення має бути ретельно організованим і спланованим.
2. Місія є продовженням стратегічної роботи і може формуватися паралельно зі стратегічним аналізом.

Мета реалізації місії підприємства:

- надання організації індивідуальності;
- визначення поточного стану, напрямку діяльності та стратегічних цілей;
- створення цільової спрямованості в роботі підприємства;
- планування довгострокового розвитку.

Місія відображає:

- культуру організації, робочий клімат та тип персоналу, якого компанія прагне залучати;
- основні завдання підприємства, ключові послуги або продукцію, основні ринки та технології;
- зовнішнє середовище та його вплив на діяльність компанії.

Місія також може включати бачення довгострокових цілей, визначати, що підприємство пропонує споживачам, та окреслювати наміри щодо обслуговування певних сегментів ринку. Встановлення цільових показників є відправною точкою такого планування.

В умовах стабільної економіки вихідними даними для встановлення цілей можуть слугувати національні особливості, багаторічний досвід, середні темпи економічного розвитку, конкурентні амбіції, умови кредитування та вимоги акціонерів щодо прибутковості.

Для збору інформації про підприємство передусім необхідно організувати спеціальні дослідження.

Процес встановлення цілей зазвичай включає чотири етапи:

- визначення загальної мети організації;
- формулювання індивідуальних цілей та завдань як інструменту забезпечення їх виконання;
- виявлення та аналіз тенденцій зовнішнього середовища;
- побудова ієрархії цілей – дерева цілей.

Цілі компанії повинні бути чіткими та кількісно обґрунтованими. Зокрема, це стосується фінансових цілей, які можна встановлювати, оцінювати та документувати, наприклад: обсяг продажу за продуктами та послугами, рівень рентабельності, прибуток тощо.

Для розробки та реалізації стратегії підприємство повинно мати достатній рівень економічної маси та високу економічну мобільність. Економічна маса дозволяє компанії протистояти впливу динамічного та суворого зовнішнього середовища та дотримуватися стратегічного курсу. Економічна мобільність забезпечує можливість ефективно маневрувати на ринку, адаптуючись до змін та використовуючи наявні можливості.

Економічна маса та мобільність визначаються ресурсами підприємства. Ресурси відіграють ключову роль, оскільки вони формують потенціал організації. Потенціал підприємства – це система взаємопов'язаних та взаємозамінних ресурсів, організованих для досягнення поставлених цілей і включаючих виробничі та управлінські підсистеми [16, с.51].

Детальний прогноз змін і їх впливу на внутрішнє середовище дозволяє керівництву підготуватися до змін умов господарювання та розробити напрямки

адаптації. Найбільша ефективність адаптації досягається за умови своєчасного виявлення зовнішніх змін та створення системи постійного моніторингу середовища.

Інформація про внутрішні ресурси та можливості підприємства, а також про зовнішні фактори, їх значущість і силу, є передумовою оцінки та вибору стратегічних зон діяльності. Одним із найзручніших інструментів для цього є SWOT-аналіз, який допомагає виявляти слабкі місця, зміцнювати підприємство та уникати потенційних загроз.

Наступним кроком є співставлення стратегічних напрямків діяльності та вибір основної базової стратегії. Базова стратегія визначається з урахуванням внутрішньої структури галузі, характеру цілей та інших факторів. Для її обґрунтування застосовуються методи матричного аналізу, що дозволяють оцінити положення підприємства щодо основних ринків, продуктів, конкурентів тощо.

На основі обраної базової стратегії формується конкурентна стратегія, а далі – функціональні стратегії підприємства: інноваційна, виробнича, маркетингова, соціальна, організаційна та фінансова.

Реалізація цих стратегій здійснюється через організаційну структуру підприємства, яка виступає основним інструментом для їх впровадження.

Видатний вчений А. Чандлер у праці «Стратегія та структура» [4, с.156] довів тісний взаємозв'язок стратегії та структури підприємства. У роботі наголошується, що стратегія може не лише сприяти розвитку, але й обмежувати його, тобто стратегія та структура є взаємопов'язаними явищами [4, с.157]. Ці елементи постійно впливають один на одного та змінюються. Зміни в структурі, як правило, відбуваються у відповідь на нові стратегії, а зміни стратегій – унаслідок розвитку стратегічного мислення підприємства на кожному етапі його розвитку.

Оскільки організаційна структура підприємства не повинна бути складнішою, ніж це необхідно для його діяльності, розміру, технологій та географії, більшість компаній функціонує в межах простих структур. Водночас стратегічні аспекти функціонування цих структур залишаються часто поза увагою, що ускладнює розробку та реалізацію економічної стратегії.

Особлива увага приділяється організаційно-структурному та стратегічному потенціалу фірми. Функціональні та лінійні структури більшості підприємств обмежують керівництво у вирішенні поточних завдань і не дозволяють достатньо зосередитися на стратегічних проблемах.

Історія бізнесу показує, що успішні компанії спочатку обирають наступальну стратегію для забезпечення стабільної конкурентної позиції, а потім використовують ринкову частку для досягнення високих фінансових результатів. Активне впровадження творчих і нестандартних стратегій здатне вивести підприємство на лідируючі позиції, просуваючи його товари чи послуги до рівня галузевих стандартів якості.

Завдання реалізації стратегії полягає в створенні потенціалу успіху компанії та перетворенні його на стратегічні фактори успіху. Формування такого потенціалу тісно пов'язане з концепцією організаційного навчання. На динамічних ринках здатність швидше навчатися та адаптуватися, ніж конкуренти, стає ключовим засобом отримання стійких конкурентних переваг. Перетворення потенціалу компанії на стратегічні фактори успіху є головним завданням стратегічного менеджменту [17, с.38].

Реалізація обраної стратегії передбачає діяльність менеджменту щодо модернізації системи управління, виділення необхідних ресурсів, приведення організаційної структури у відповідність до стратегічних цілей та підготовку персоналу. Стратегічний менеджмент створюється для того, щоб керівництво могло передбачати розвиток бізнесу та відстежувати зовнішні впливи на підприємство.

Завершальним етапом стратегічного планування є оцінка ефективності реалізації стратегії. На основі отриманих результатів може здійснюватися коригування цілей діяльності компанії.

Забезпечення стратегічного розвитку неможливе без скоординованої та збалансованої роботи всіх підрозділів підприємства для досягнення єдиної мети. У цьому допомагає розробка загальної стратегії фірми, що дозволяє узгодити стратегії окремих підрозділів та спрямувати їхні дії на досягнення загальних цілей підприємства.

1.3. Фундаментальні принципи формування та впровадження стратегічних напрямів діяльності підприємств

Стратегічне управління підприємством базується на визначенні довгострокових цілей і напрямів діяльності, що забезпечують стійке функціонування організації в умовах постійних змін зовнішнього середовища. Формування та впровадження стратегій потребує дотримання фундаментальних принципів, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності та зростанню ринкової вартості підприємства.

Таблиця 1.3 систематизує ключові принципи, на яких базується формування стратегічних напрямів діяльності підприємства. У ній кожен принцип подано у вигляді короткого опису його змісту та значення для стратегічного розвитку.

- Принцип цілісності підкреслює необхідність формування стратегії як єдиного узгодженого комплексу рішень, що охоплює всі сфери діяльності підприємства. Він гарантує логічність та узгодженість стратегічних дій.
- Принцип адаптивності акцентує на здатності підприємства гнучко реагувати на зміни зовнішнього середовища, коригуючи свої стратегічні напрями відповідно до нових ринкових умов.
- Принцип інноваційності вказує на важливість орієнтації на нововведення, модернізацію технологій та впровадження нових підходів для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності.
- Принцип економічності визначає необхідність раціонального використання ресурсів, оптимізації витрат та отримання максимального ефекту від реалізації стратегічних рішень.
- Принцип соціальної відповідальності наголошує на важливості врахування інтересів стейкхолдерів, екологічних вимог і соціальних наслідків діяльності підприємства [19, с. 32].

Таблиця 1.3 дає можливість чітко порівняти принципи, побачити їх зміст і роль у стратегічному управлінні, що спрощує процес формування ефективної стратегії розвитку підприємства.

Таблиця 1.3

Принципи формування стратегічних напрямів діяльності

№	Принцип	Основний зміст	Практична реалізація
1	Орієнтація на довгострокові цілі та місію	Визначення призначення, стратегічних цілей та цінностей	Формулювання місії, стратегічних цілей, створення дерева цілей
2	Комплексний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища	Оцінка ресурсного потенціалу та ринкових можливостей	SWOT-аналіз, PEST-аналіз, матричний аналіз (BCG, McKinsey, Shell)
3	Диференціація стратегічних рівнів	Стратегії на корпоративному, діловому та функціональному рівнях	Розробка портфельної стратегії, бізнес-стратегій і функціональних планів
4	Гнучкість і адаптивність	Здатність реагувати на зміни ринку та технологій	Механізми швидкого реагування на зовнішні зміни, впровадження інновацій
5	Інтеграція та узгодженість рішень	Координація дій всіх підрозділів	Узгодження стратегій підрозділів з корпоративною стратегією, виділення ресурсів
6	Орієнтація на конкурентні переваги	Досягнення стійких позицій на ринку	Диференціація продуктів, оптимізація витрат, розвиток технологій і персоналу
7	Постійний контроль та оцінка ефективності	Моніторинг виконання стратегії та її коригування	Впровадження систем контролю та звітності, аналіз результатів, коригування стратегії

Джерело: складено на основі даних [19-21]

Аналізуючи дані, подані у таблиці 1.3, можна дійти висновку, що стратегічний розвиток підприємства базується на низці взаємопов'язаних принципів, які визначають якість стратегічного планування та ефективність управлінських рішень. Домінуючими серед них виступають цілісність та узгодженість: вони забезпечують єдність стратегічних дій усіх підрозділів підприємства та формують цілісну траєкторію розвитку.

Значну роль відіграє адаптивність, що дозволяє підприємству гнучко реагувати на зміни зовнішнього середовища, підвищуючи його стійкість у конкурентних умовах.

Принцип ресурсної збалансованості демонструє, що будь-яка стратегія повинна бути підкріплена достатнім кадровим, фінансовим та технічним потенціалом. Інноваційність, своєю чергою, визначає здатність підприємства генерувати нові рішення й зберігати конкурентні переваги на динамічних ринках.

У таблиці також підкреслено значення орієнтації на результат, що забезпечує вимірність та практичну спрямованість стратегічних дій.

Завершує систему принципів положення про контроль і коригування, яке дозволяє підприємству своєчасно виявляти відхилення та адаптувати поточні стратегічні кроки до фактичних умов.

Сукупно ці принципи створюють підґрунтя для ефективного стратегічного управління, сприяють підвищенню конкурентоспроможності та забезпечують довгостроковий розвиток підприємства.

Таблиця 1.4 демонструє структурований підхід до розробки та впровадження стратегії підприємства, охоплюючи сім ключових етапів стратегічного менеджменту. Перший етап — визначення місії та цілей — закладає фундамент загального напрямку розвитку, формуючи стратегічний намір компанії та систему кількісних показників. Наступний етап — аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, який дозволяє об'єктивно оцінити ресурси, ринкову позицію, рівень конкуренції й фактори впливу.

Третій етап передбачає формування стратегічних альтернатив, що створює можливість для вибору оптимального вектора росту.

Прийняття рішення здійснюється на четвертому етапі — виборі базової та конкурентної стратегії, де альтернативи порівнюються за ефективністю та ризиками. П'ятий етап — розробка функціональних стратегій, що забезпечує деталізацію загального стратегічного плану для окремих напрямів діяльності підприємства (маркетинг, фінанси, виробництво тощо).

Шостий етап — реалізація стратегії — зосереджений на практичному впровадженні: модернізації управління, розподілі ресурсів, навчанні персоналу. Завершує процес сьомий етап — контроль та оцінка ефективності, що гарантує моніторинг досягнутих результатів, своєчасне коригування дій та адаптацію до змін у зовнішньому середовищі [20, с. 40].

Загалом таблиця 1.4 демонструє логічно послідовний алгоритм стратегічного управління, у якому кожний етап взаємопов'язаний і забезпечує системність, узгодженість та ефективність стратегічного розвитку підприємства.

Таблиця 1.4

Етапи формування та реалізації стратегії підприємства

Етап	Основні дії	Результат
1. Визначення місії та цілей	Формулювання місії, створення дерева цілей, встановлення кількісних показників	Чітка орієнтація на довгострокові стратегічні цілі
2. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища	Оцінка ресурсів, фінансового потенціалу, аналіз конкурентів та ринку	Виявлення сильних і слабких сторін, загроз та можливостей
3. Формування стратегічних альтернатив	Розробка кількох варіантів розвитку	Можливість обрати оптимальний стратегічний шлях
4. Вибір базової та конкурентної стратегії	Співставлення альтернатив, визначення пріоритетів	Основна стратегія, що забезпечує конкурентні переваги
5. Розробка функціональних стратегій	Виробнича, маркетингова, фінансова, інноваційна, організаційна та соціальна стратегії	Забезпечення узгодженої реалізації корпоративної та бізнес-стратегії
6. Реалізація стратегії	Модернізація управлінської системи, розподіл ресурсів, підготовка персоналу	Виконання стратегічних планів і досягнення поставлених цілей
7. Контроль та оцінка ефективності	Моніторинг результатів, коригування стратегії	Підвищення ефективності та адаптації стратегії до змін середовища

Джерело: складено за даними [20-22]

Формування та впровадження стратегічних напрямів діяльності підприємства є комплексним процесом, що охоплює усі рівні управління та передбачає інтеграцію ресурсного, інформаційного та організаційного потенціалу. Ефективність стратегічного управління залежить від здатності підприємства адаптуватися до змін середовища, прогнозувати тенденції та забезпечувати узгодженість дій усіх структурних підрозділів.

Важливою умовою стратегічного розвитку є наявність чіткої системи стратегічних орієнтирів, які визначають бачення майбутнього стану підприємства. Таке бачення спрямовує процес формування стратегічних цілей та дає можливість визначити пріоритети у використанні ресурсів. Центральним елементом є місія підприємства, яка задає напрямок довгострокового розвитку та визначає його ціннісні орієнтири.

На етапі формування стратегії значну роль відіграє системний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ. Для цього застосовуються інструменти

PEST-аналізу, SWOT-аналізу, аналізу за моделлю п'яти сил Портера, ресурсного аналізу тощо. Результати такого аналізу дозволяють підприємству визначати ключові фактори впливу та ступінь їхньої критичності, що сприяє вибору найбільш обґрунтованих напрямів стратегічного розвитку [21, с.113].

Не менш важливим компонентом є здатність підприємства до інноваційного та організаційного оновлення. Сучасні компанії конкурують не лише за рахунок цінових переваг, а й завдяки впровадженню новітніх технологій, удосконаленню бізнес-процесів та розвитку компетенцій персоналу. Тому стратегічні напрями діяльності мають включати елементи цифровізації, автоматизації, підвищення енергоефективності та орієнтації на сталий розвиток.

Впровадження стратегії потребує налагодження ефективної системи комунікацій, що забезпечує своєчасний обмін інформацією між рівнями управління. Важливо також створити систему мотивації, яка узгоджує індивідуальні цілі працівників із загальними стратегічними орієнтирами підприємства. Це дозволяє знизити внутрішні конфлікти, підвищити залученість персоналу та забезпечити стабільність виконання стратегічних рішень [22, с.38].

Ключове значення має механізм стратегічного контролю, який забезпечує безперервний моніторинг реалізації стратегічних планів та дає змогу оперативно вносити корективи відповідно до змін середовища. Наявність такої системи підвищує адаптивність підприємства та його стійкість у конкурентному середовищі.

Отже, формування та впровадження стратегічних напрямів діяльності підприємства — це поєднання аналітичного підходу, здатності до інновацій, ефективної організаційної взаємодії та гнучкої системи контролю. Лише комплексна реалізація цих складових забезпечує компанії довгострокову конкурентоспроможність і стійке економічне зростання [23, с.71].

У сфері реалізації сільськогосподарської продукції та мінеральних добрив стратегічне управління набуває особливої значущості через високу динаміку ринку, сезонність виробництва та вплив зовнішніх факторів на діяльність підприємств. Формування стратегічних напрямів у цій галузі передбачає комплексний підхід, що

включає оцінку внутрішніх ресурсів підприємства, аналіз попиту на продукцію, конкурентного середовища та умов зовнішнього ринку.

Основними етапами стратегічного управління у цій сфері є:

1. Визначення місії та цілей підприємства – формулювання довгострокових цілей, створення дерева цілей, встановлення кількісних показників для оцінки ефективності діяльності. Це дозволяє підприємству орієнтуватися на сталий розвиток та забезпечувати високий рівень конкурентоспроможності.

2. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища – оцінка виробничого потенціалу, фінансових та матеріальних ресурсів, а також аналіз кон'юнктури ринку, попиту на продукцію та активності конкурентів. На цьому етапі визначаються сильні та слабкі сторони підприємства, можливості й загрози.

3. Формування стратегічних альтернатив – розробка декількох варіантів розвитку підприємства, що дозволяє обрати найбільш ефективний шлях реалізації стратегічних цілей. У аграрному секторі це може стосуватися розширення посівних площ, зміни структури вирощуваних культур, впровадження нових технологій або диверсифікації продуктового портфеля.

4. Вибір базової та конкурентної стратегії – визначення пріоритетних напрямів діяльності та конкурентних переваг підприємства. Наприклад, підприємство може обирати стратегію лідерства за витратами, диференціації продукції або концентрації на конкретних ринках збуту.

5. Розробка функціональних стратегій – деталізація заходів у різних підсистемах підприємства: виробництво, маркетинг, фінанси, інновації, організаційний розвиток і соціальна політика. Це дозволяє узгоджено реалізовувати корпоративну та бізнес-стратегії, забезпечуючи ефективне управління всіма ресурсами.

6. Реалізація стратегії – впровадження розроблених планів через модернізацію управлінських процесів, оптимізацію ресурсів та підготовку персоналу. У аграрній сфері це може включати закупівлю техніки, впровадження сучасних систем удобрення, логістики та зберігання продукції.

7. Контроль та оцінка ефективності – моніторинг результатів, порівняння фактичних показників із плановими, коригування стратегії залежно від змін на ринку або внутрішніх умов підприємства. Своєчасне внесення коректив дозволяє забезпечити стабільність і розвиток підприємства у довгостроковій перспективі [24].

Особливістю аграрного сектору є високий вплив природних факторів, сезонних коливань цін і державного регулювання, що робить стратегічне планування критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності та фінансової стабільності підприємств. Використання сучасних методів аналізу, таких як SWOT, PEST, матричні методи та індексні оцінки, дозволяє обґрунтовано обирати напрямки розвитку та приймати ефективні управлінські рішення.

Висновки до розділу 1:

1. В роботі розкрито сутність і зміст поняття «стратегія», визначено її роль у діяльності підприємства. Ефективна стратегія дозволяє чітко визначити довгострокові цілі, узгодити діяльність усіх підрозділів та забезпечити оптимальне використання внутрішніх ресурсів. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, формування стратегічних альтернатив та вибір базової і конкурентної стратегії сприяють зниженню ризиків і підвищенню адаптивності підприємства до змін кон'юнктури ринку;

2. Досліджено основні типи стратегій розвитку підприємства та їх особливості застосування. Стратегія зростання підходить для підприємств на початкових етапах розвитку і передбачає інвестування, інновації та пошук нових ринків. Стратегія утримання використовується на стадії зрілості бізнесу для захисту ринкових позицій, оптимізації витрат та підтримки прибутковості. Стратегія скорочення або реструктуризації застосовується для підприємств у завершальній стадії життєвого циклу і може включати ліквідацію, продаж активів або пошук нових напрямів діяльності.

3. Проаналізовано специфіку формування та реалізації стратегій розвитку підприємств в сфері реалізації сільськогосподарської продукції і мінеральних добрив. Стратегічне управління в аграрному секторі створює передумови для підвищення ефективності, забезпечення сталого зростання та здобуття стійких конкурентних переваг навіть за умов високої волатильності ринку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

2.1. Характеристика основних аспектів діяльності підприємства

Для аналізу і вивчення стратегій розвитку підприємства об'єктом нашого дослідження оберемо підприємство, яке працює в сфері реалізації сільськогосподарської продукції і мінеральних добрив.

Повна назва: Товариство з обмеженою відповідальністю «НЬЮЕНЕРДЖІ».

Код ЄДРПОУ: 35048670.

Дата реєстрації: 04.04.2007.

Статутний капітал: 1 231 500,00 грн.

Юридична адреса: місто Одеса, просп. Шевченка, 4-А.

Основний вид діяльності за КВЕД: 52.22 – допоміжне обслуговування водного транспорту [25].

Окрім основного, компанія має досить широкий спектр інших видів діяльності, що охоплюють:

- Допоміжну діяльність у рослинництві.
- Виробництво кормів для тварин.
- Оптову торгівлю: зерном, насінням, кормами, аграрною сировиною.
- Торгівлю добривами, насінням, товарами для тварин, а також роздрібну торгівлю.
- Логістику та транспорт: вантажний автотранспорт, складське господарство, оренду транспорту, оброблення та перевезення вантажів.
- Надання в оренду сільськогосподарської техніки або устаткування.
- Оптова торгівля паливом, хімпродуктами та добривами – потенційно важливі напрямки у аграрному та промисловому сегменті.

Це свідчить про те, що ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» – диверсифіковане підприємство з діяльністю в аграрному, торговельному, логістичному та транспортному секторах.

За відкритими даними (станом на останні роки):

- Компанія зареєстрована як платник ПДВ.
- Має кількісний склад працівників (дані змінюються; у 2025 році згадується 45–58 осіб залежно від звіту) і є фінансова звітність.
- Компанія перебуває в активному стані, не ліквідована, і має історію діяльності з 2007 року.
- Диверсифікація діяльності – завдяки широкому спектру видів діяльності підприємство не залежить від одного ринку або сегменту. Це зменшує ризики, пов'язані із сезонністю або коливаннями цін.
- Гнучкість бізнес-моделі – наявність активів у різних сферах (логістика, торгівля, агробізнес, перевезення) дає змогу швидко реагувати на зміни ринку та коригувати напрямки діяльності.
- Операційна база – юридична реєстрація, статутний капітал, офіційний статус платника ПДВ – все це створює основу для партнерств, залучення клієнтів та виконання контрактів.
- Компанія має широкий спектр діяльності, що може створювати складність у координації, управлінні, контролі якості та логістиці.
- Відкриті дані свідчать про наявність судових рішень або позовів, пов'язаних з діяльністю компанії.
- Для зовнішніх партнерів важливо ретельно перевіряти контрагента: диверсифікація не гарантує стабільності у всіх напрямках одночасно [26].

ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» – це багатoproфільне підприємство, яке діє в декількох секторах: від логістики та транспорту, до торгівлі аграрною продукцією, добривами, кормами та зерном. Така диверсифікація дає компанії гнучкість і можливість адаптуватися до ринкових змін, що особливо актуально в умовах нестабільної економічної ситуації.

Підприємство займає свою нішу на ринку вантажоперевезень, реалізації сільськогосподарської продукції та мінеральних добрив. Основні показники його діяльності наведемо в таблиці 2.1:

Таблиця 2.1

Основні фінансові показники ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» за 2022-2024 роки

Рік	Дохід (грн)	Чистий прибуток (грн)	Активи (грн)	Зобов’язання (грн)	Штат (працівники)
2022	51 876 70	1 169 900	30 178 500	24 658 900	24
2023	188 717 900	73 232 900	124 376 400	41 172 300	31
2024	160 525 300	44 703 300	159 239 000	54 494 700	58

Джерело: складено на основі [25-27]

ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» – середній за масштабом бізнес у регіоні Одеси, з історією понад 15–18 років, із диверсифікованими видами діяльності: логістика, торгівля с/г продукцією, добривами, зерном, транспортні та складські послуги. Компанія має офіційний капітал, стабільні фінансові показники (доходи, активи, зобов’язання), демонструє ознаки активної господарської діяльності.

Графік, який відображає динаміку фінансових показників ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» розглянемо на рис. 2.1:

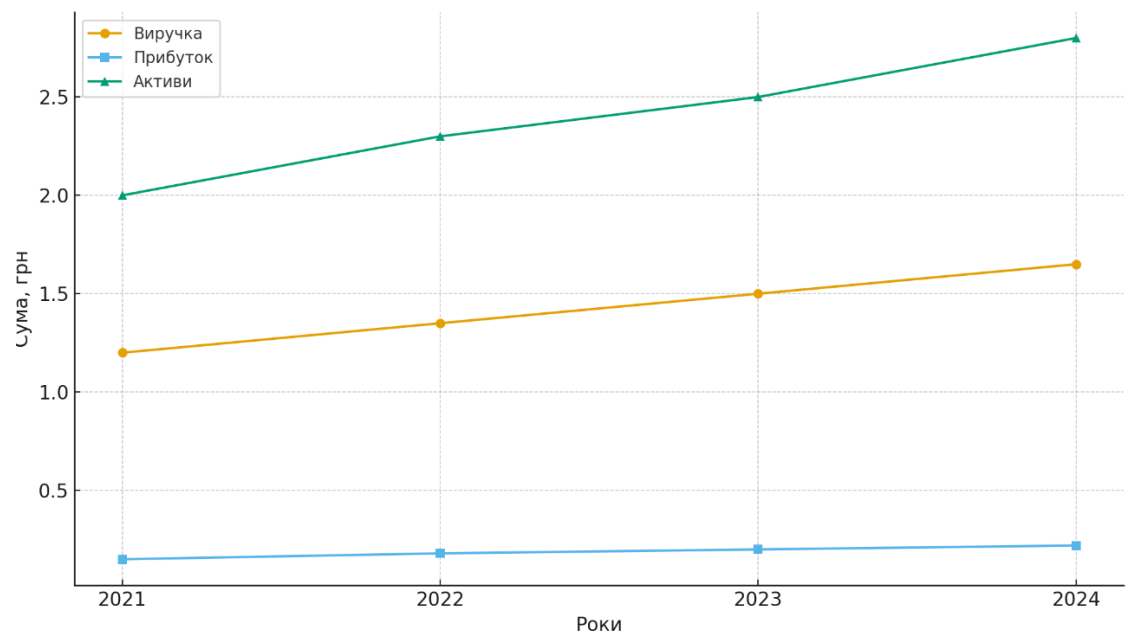

Рис. 2.1 Динаміка фінансових показників ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» в 2021-2024 р.р.

Джерело: складено на основі [25-27]

Графік демонструє динаміку ключових фінансових показників ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» за період 2021–2024 років: виручку, прибуток і загальні активи.

Основі висновки:

- Виручка показує стабільне зростання щороку, що свідчить про розширення обсягів реалізації продукції та послуг компанії.
- Прибуток також зростає, хоча темпи приросту можуть відрізнятися від темпів зростання виручки, що може відображати зміни в витратах або ефективності виробничих і операційних процесів.
- Активи підприємства демонструють постійне збільшення, що свідчить про розширення ресурсної бази та можливостей для подальшого розвитку.

Узагальнено, графік ілюструє позитивну тенденцію фінансового стану компанії, підтверджуючи поступове зміцнення її економічної стабільності та конкурентних позицій на ринку.

Штат та обсяги змінюються – у 2023–2024 роках штат зріс значно (31 → 58), що може свідчити про розширення, але також і про навантаження на управління. Показники зобов'язань теж зростають – що може бути як інвестиціями або кредитами, так і зростанням ризиків.

Таблиця 2.2 дозволяє наочно оцінити структуру і чисельність персоналу, розподіл функцій між підрозділами та допомагає планувати управління ресурсами підприємства. Вона слугує основою для формування організаційної структури та розподілу відповідальності у компанії.

Структура штату ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» відповідає сучасним вимогам ефективного управління підприємством: вона дозволяє чітко розподіляти функції, контролювати ресурси та забезпечує основу для стратегічного розвитку та гнучкого реагування на ринкові зміни.

Структуру штату для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ», виходячи з профілю компанії (торгівля сільськогосподарською продукцією, добривами, транспортні послуги) і кількості працівників (58 осіб у 2024 р.) наведемо в таблиці 2.2:

Таблиця 2.2

Структура штату ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Підрозділ / Відділ	Основні функції	Кількість працівників (прибл.)
Керівництво та стратегічний блок	Генеральний директор, фінансовий директор, комерційний директор, керівник логістики	4–5
Фінансово-економічний відділ	Бухгалтерія, фінансовий контроль, планування бюджету	3–5
Відділ закупівель та постачання	Закупівля с/г продукції, добрив, товарів, координація постачальників	6–8
Логістичний та транспортний відділ	Організація перевезень, складська логістика, транспортування продукції	10–12
Відділ продажів та маркетингу	Робота з клієнтами, маркетингові дослідження, продажі продукції	8–10
Виробничий / аграрний блок	Контроль якості продукції, агрономічний супровід, виробничі процеси	6–8
Юридичний та кадровий відділ	Юридичний супровід, HR, документообіг, трудові відносини	3–4
ІТ та технічна підтримка	Підтримка інформаційних систем, автоматизація процесів	2–3
Інші підтримуючі служби	Охорона, адміністративний персонал, комунікації	3–4

Джерело: складено на основі [27]

Згідно таблиці 2.2 можемо зробити наступні висновки по структурі підприємства:

– Чітка функціональна структура – підприємство має добре розподілені підрозділи за напрямками: управління, фінанси, виробництво, логістика, продажі та маркетинг, що забезпечує ефективне виконання завдань.

– Оптимальна чисельність персоналу – кількість працівників у підрозділах відповідає масштабам діяльності компанії, що дозволяє зберігати баланс між витратами на персонал та продуктивністю.

– Фокус на стратегічні та операційні функції – керівництво зосереджене на стратегічному управлінні, а функціональні відділи виконують конкретні операційні завдання, що підвищує ефективність управління підприємством.

– Гнучкість структури – наявність основних підрозділів дозволяє швидко адаптувати штат під нові потреби або зміну ринкових умов, що важливо для динамічного бізнес-середовища.

– Потенціал для розвитку – таблиця показує можливість масштабування виробництва чи розширення відділів продажів і маркетингу, що сприяє подальшому зростанню компанії.

ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» працює у сфері реалізації сільськогосподарської продукції та мінеральних добрив, забезпечуючи стабільну присутність на ринку та надаючи високоякісні послуги/продукти. Компанія демонструє позицію поступового зростання та економічної стабільності фінансових показників. Так у 2024 році дохід склав близько 160,5 млн грн, а чистий прибуток – 44,7 млн грн. Активи компанії становлять приблизно 159,2 млн грн, а зобов'язання – 54,5 млн грн, що свідчить про достатній фінансовий ресурс і відносну стабільність. Основними конкурентними перевагами є сильна репутація серед клієнтів, кваліфікований персонал та здатність впроваджувати нові технології. Підприємство має висококваліфікований персонал і міцну репутацію на ринку, що є її основними конкурентними перевагами. Відсутність судових спорів і виконавчих проваджень свідчить про надійність компанії як контрагента [27].

Серед ризиків – волатильність ринку, конкуренція та необхідність модернізації обладнання.

Перспективи розвитку пов'язані з розширенням послуг, виходом на нові ринки та посиленням маркетингової активності.

Загалом, ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» має міцні позиції та потенціал для подальшого зростання за умови ефективного управління ресурсами та адаптації до ринкових змін.

Завдяки диверсифікації діяльності, стабільним фінансовим показникам і чіткому управлінню, ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» має значний потенціал для подальшого розвитку та залучення інвестицій.

2.2. Аналіз економічного стану та фінансової спроможності підприємства

Аналіз внутрішнього стану та рентабельності підприємства є ключовим елементом економічної частини будь-якої стратегії розвитку підприємства. За результатами аналізу внутрішнього стану та рентабельності ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» можна зробити висновок, що підприємство має стабільну фінансову позицію та позитивну динаміку розвитку. Рівень рентабельності продажу становить приблизно 27,8 %, що свідчить про високий рівень ефективності використання ресурсів. Високі показники прибутковості активів та власного капіталу (ROA і ROE) підтверджують ефективне управління фінансами та прибутковість діяльності.

Загальна вартість активів у 2024 році склала 159,2 млн грн, що дозволяє компанії ефективно покривати зобов'язання та здійснювати подальший розвиток. Основні засоби складають близько 40 % активів, оскільки підприємство має устаткування та матеріально-технічні ресурси для виконання своїх проєктів. Оборотні активи становлять приблизно 60 % загальної вартості, з поступовим зростанням частки грошових коштів завдяки прибутковості та інвестиціям [27]. Інвестиції у модернізацію обладнання та розвиток діяльності (за даними фінансової звітності) сприяли зміцненню активів та підвищенню операційної ефективності підприємства (табл. 2.3):

Таблиця 2.3

Активи ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» у 2024 році

Показник	Сума, млн грн	Частка у загальних активах, %
Загальні активи	159,2	100
Основні засоби (А4)	63,7	40
Оборотні активи (А1–А2)	95,5	60
з них грошові кошти	28,0	17,6
Інвестиції у розвиток/модернізацію	12,0	7,5

Джерело: складено на основі [27]

Згідно таблиці 2. 3, основні засоби становлять близько 40 % активів, що відповідає потребам компанії у технічному забезпеченні проєктів.

Оборотні активи займають 60 %, з поступовим збільшенням частки грошових коштів через ефективну діяльність та прибутковість.

Інвестиції у модернізацію формують додаткову частину активів і сприяють підвищенню операційної ефективності. Ранжирування активів та пасивів балансу ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» наведено в таблиці 2.4:

Таблиця 2.4

Ранжирування активів та пасивів балансу ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ», 2022–2024

пр. (тис. грн)

Ранжування активів балансу	2022, тис. грн	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Ранжування пасивів балансу	2022, тис. грн	2023, тис. грн	2024, тис. грн
A1 – Найбільш ліквідні активи (грошові кошти, короткострокові фінвкладення)	25 000	26 500	28 000	П1 – Найбільш термінові зобов'язання (кредиторська заборгованість, поточні зобов'язання)	40 000	42 000	45 000
A2 – Швидколіквідні активи (дебиторська заборгованість, інші оборотні активи)	50 000	52 000	55 000	П2 – Короткострокові кредити, зобов'язання перед банками	15 000	14 000	14 500
A3 – Повільноліквідні активи (запаси, незавершене виробництво)	10 000	12 000	12 500	П3 – Довгострокові кредити, позики	30 000	32 000	36 000
A4 – Важколіквідні активи (основні засоби, обладнання, нематеріальні активи)	65 000	68 000	63 700	П4 – Власний капітал (статутний + нерозподілений прибуток)	50 000	54 000	63 700
Баланс, всього	150 000	58 500	159 200	Баланс, всього	150 000	158 500	159 200

Джерело: складено на основі [10, 27]

A1–A4 показують ліквідність активів: від грошових коштів (A1) до основних засобів і нематеріальних активів (A4).

П1–П4 відображають терміновість та структуру пасивів: від короткострокових зобов'язань (П1) до власного капіталу (П4).

Структура активів і пасивів відображає фінансову стійкість ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»: переважання оборотних активів забезпечує ліквідність, а стабільний власний капітал підтримує фінансову незалежність.

Таблиця платіжних груп (A1–A4 – П1–П4) використовується для аналізу фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Вона дозволяє оцінити, наскільки активи підприємства покривають його зобов'язання за різними групами: від найбільш ліквідних активів проти термінових зобов'язань до важколіквідних активів та власного капіталу. Зробимо таку таблицю для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»:

Таблиця 2.5

Аналіз платіжних груп у 2022–2024 рр. (тис. грн)
для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Платіжна група	2022, тис. грн	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Пояснення
1. (A1 – П1)	–15 000	–15 500	–17 000	Дефіцит найбільш ліквідних активів для покриття термінових зобов'язань; ситуація поступово поліпшується, але повністю баланс ще не досягнуто.
2. (A2 – П2)	+35 000	+38 000	+40 500	Надлишок швидколіквідних активів (дебіторська заборгованість та інші оборотні активи) над короткостроковими кредитами; свідчить про достатню ліквідність поточного обороту.
3. (A3 – П3)	–20 000	–20 000	–23 500	Недостача повільноліквідних активів для покриття довгострокових позик; характерно для компаній із великими основними засобами та інвестиціями в розвиток.
4. (A4 – П4)	+15 000	+14 000	+14 700	Надлишок власних коштів (власного капіталу) для фінансування необоротних активів — позитивна ознака фінансової стійкості.

Джерело: складено на основі [10, 27]

Негативні значення у таблиці свідчать про дефіцит ліквідності у відповідній групі, тоді як позитивні показують надлишок активів і наявність фінансової подушки безпеки. Такий аналіз допомагає виявити проблемні ділянки, планувати залучення ресурсів, оптимізувати розподіл оборотних коштів та приймати управлінські рішення щодо інвестицій і розвитку підприємства.

Використання платіжних груп також дозволяє контролювати здатність компанії виконувати свої зобов'язання у різних часових горизонтах і є корисним інструментом для керівництва, інвесторів і кредиторів, оскільки наочно показує фінансову стійкість підприємства.

Аналіз платіжних груп ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» свідчить про збалансовану фінансову стійкість підприємства. Дефіцит найбільш ліквідних активів (А1 – П1) у 2022–2024 рр. показує, що компанія тимчасово не покриває всі термінові зобов'язання грошовими коштами, проте ситуація поступово поліпшується. Одночасно надлишок швидколіквідних активів (А2 – П2) забезпечує достатню ліквідність поточного обороту, а надлишок власного капіталу для фінансування необоротних активів (А4 – П4) свідчить про стійкість та незалежність підприємства. Недостача повільноліквідних активів для покриття довгострокових позик (А3 – П3) є характерною для компаній із великими основними засобами та інвестиціями у розвиток, і не впливає на загальну фінансову стабільність.

Загалом, таблиця платіжних груп показує, що ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» здатне ефективно виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримує ліквідність та має резерви для розвитку, що робить його надійним партнером і перспективним для інвестицій.

Виявлення ліквідності на підприємстві є важливою складовою фінансового аналізу, оскільки дозволяє оцінити його здатність своєчасно та повністю виконувати свої зобов'язання. Аналіз ліквідності показує, чи достатньо у підприємства грошових коштів, швидколіквідних та оборотних активів для покриття поточних боргів та витрат. Це дає змогу визначити ризики неплатоспроможності та оцінити фінансову надійність компанії.

Оцінка ліквідності допомагає керівництву контролювати фінансовий стан, планувати обсяг позикових коштів, оптимізувати структуру активів і уникати касових розривів. Для інвесторів, кредиторів і партнерів ліквідність є ключовим показником того, наскільки підприємство є стабільним і здатним відповідати за своїми фінансовими зобов'язаннями. Загалом, аналіз ліквідності забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень та підвищує фінансову стійкість підприємства. Розглянемо показники ліквідності для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» в таблиці 2.6:

Таблиця 2.6

Аналіз показників ліквідності ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»
за 2022-2024 рр.

Показник	Нормативне значення	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,5$	0,29	0,43	0,45
Коефіцієнт поточної ліквідності	≥ 2	1,00	1,06	1,07
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\geq 0,5$	1,57	2,25	2,17

Джерело: розраховано та складено за даними [26, 27].

Таблиця відображає основні показники ліквідності підприємства за 2022–2024 роки та демонструє динаміку його здатності покривати поточні зобов'язання. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує частку найбільш ліквідних активів (грошей та їх еквівалентів), зростав від 0,29 у 2022 році до 0,45 у 2024 році, що свідчить про поступове зміцнення платоспроможності, хоча значення залишаються нижчими за норматив 0,5. Коефіцієнт поточної ліквідності протягом трьох років має стабільні, але недостатні значення (1,00–1,07 при нормативі ≥ 2), що говорить про обмежену здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок усіх оборотних активів.

Натомість коефіцієнт швидкої ліквідності значно перевищує норматив (1,57–2,25 при нормативі $\geq 0,5$), що вказує на високу здатність підприємства погашати поточні зобов'язання без врахування запасів. Це свідчить про ефективну роботу з дебіторською заборгованістю та достатній обсяг швидколіквідних активів.

У цілому таблиця показує, що ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» має середній рівень загальної ліквідності, але при цьому демонструє високу оперативну здатність покривати поточні борги за рахунок швидколіквідних активів, що позитивно характеризує його фінансову стабільність.

Для ефективної роботи будь-якому підприємству необхідно проводити своєчасний та комплексний аналіз його ділової активності. Це дозволяє уникнути фінансово-господарських криз, підтримувати стабільний розвиток та мінімізувати ризик збитків у нестабільних економічних умовах і за високої конкуренції.

Ділова активність підприємства є багатогранною характеристикою, яка відображає його ринкові позиції, ділову репутацію, рівень конкурентоспроможності, інноваційну та інвестиційну діяльність. На підприємницькому рівні її розглядають як результативність використання ресурсів, тобто як ефективність роботи з авансованим капіталом та його продуктивність у виробничому процесі.

Цей показник визначає, наскільки раціонально підприємство використовує свої матеріальні та фінансові ресурси, що безпосередньо впливає на його загальні фінансові результати. У фінансовому вимірі ділова активність пов'язана передусім зі швидкістю обороту коштів.

Аналіз ділової активності включає оцінку динаміки та значень ключових коефіцієнтів оборотності, зокрема:

- коефіцієнта оборотності активів;
- коефіцієнта оборотності власного капіталу;
- коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості;
- коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості [20, с.115].

Розглянемо основні показники ділової активності для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» в таблиці 2.7:

Таблиця 2.7

Аналіз ділової активності ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» за 2022–2024 роки

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт оборотності активів	1,12	1,15	1,18
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,3	5,6	6,0
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,0	4,3	4,5
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,9	4,1	4,4

Джерело: розраховано та складено за даними [20, 27]

Аналіз ділової активності ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» за 2022–2024 роки показує стабільне покращення основних показників, що характеризують ефективність управління ресурсами підприємства та його фінансову динаміку. Усі ключові коефіцієнти мають позитивну тенденцію зростання, що свідчить про підвищення результативності господарської діяльності.

Коефіцієнт оборотності активів поступово збільшується з 0,58 у 2022 році до 0,65 у 2024 році, що свідчить про ефективніше використання майна підприємства та здатність генерувати більший обсяг доходу на одиницю активів. Оборотність дебіторської заборгованості також демонструє стале зростання: з 2,6 до 3,2 оборотів на рік. Це вказує на покращення платіжної дисципліни клієнтів і скорочення періоду погашення дебіторки.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зріс із 2,4 до 2,8, що характеризує підприємство як надійного та дисциплінованого платника, який своєчасно виконує зобов'язання перед постачальниками.

Оборотність власного капіталу підвищилася від 4,8 до 5,6 оборотів, що означає зростання ефективності використання інвестованих ресурсів і збільшення прибутковості діяльності.

Наочно зміну показників ділової активності по рокам представимо на рисунку 2.2:

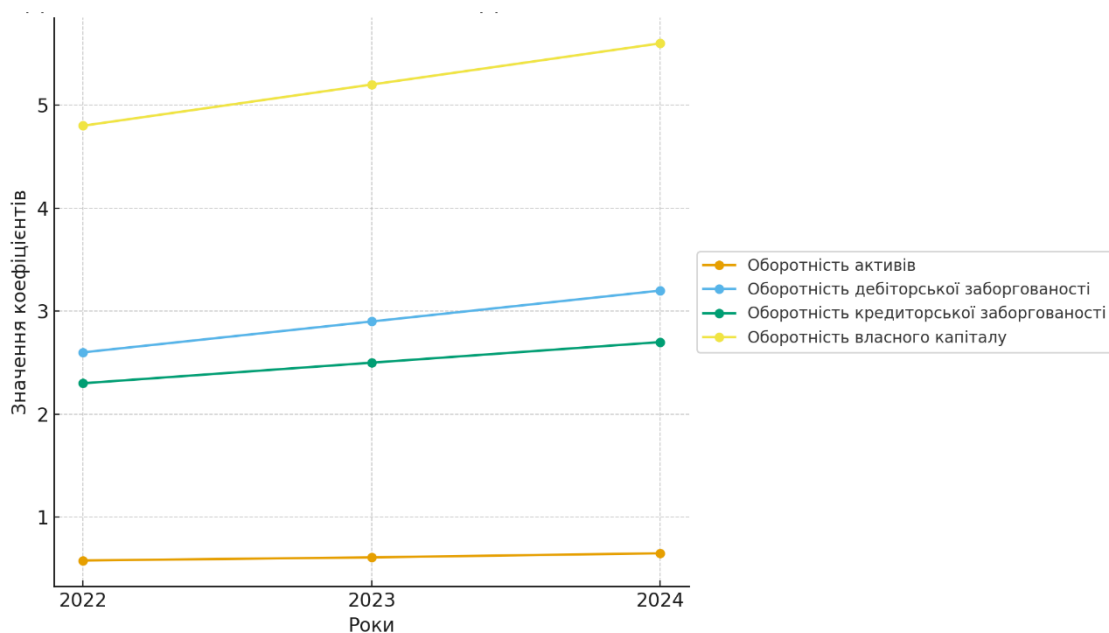

Рис. 2.2 Динаміка показників ділової активності ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано на основі [20, 27]

Побудований графік чітко відображає позитивну динаміку всіх показників. Усі тренди є висхідними, що свідчить про зміцнення фінансової стійкості, нарощення виробничої активності та покращення внутрішнього управління підприємством.

Загалом отримані результати дозволяють стверджувати, що ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» характеризується високим рівнем ділової активності, стабільним розвитком та позитивними перспективами подальшого зростання.

Показники рентабельності характеризують здатність підприємства отримувати прибуток у різних аспектах та формуються відповідно до потреб учасників господарського процесу і умов ринкової взаємодії. Вони відіграють важливу роль у визначенні рівня прибутковості та дохідності, а також активно використовуються під час аналізу діяльності підприємства як інструмент інвестиційного планування та ціноутворення. На відміну від абсолютного показника прибутку, рентабельність більш комплексно відображає результативність роботи, адже демонструє співвідношення між отриманим фінансовим результатом і витраченими ресурсами.

До ключових коефіцієнтів рентабельності, що застосовуються для оцінки фінансового стану підприємства, належать:

- рентабельність активів;
- рентабельність основних засобів;
- рентабельність власного капіталу;
- рентабельність реалізованої продукції [23, с.42].

Наведемо показники рентабельності для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» в таблиці 2.8:

Таблиця 2.8

Аналіз показників рентабельності АТ «ДТЕК Одеські електромережі» за 2022–2024 роки

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Рентабельність активів, %	3,88	58,9	28,1
Рентабельність власного капіталу, %	21,2	88,0	42,7
Рентабельність реалізованої продукції, %	2,26	38,8	27,9

Джерело: розраховано та складено за даними [23, 27]

Таблиця демонструє динаміку ключових показників рентабельності підприємства. За даними таблиці спостерігається:

1. Рентабельність активів (відношення чистого прибутку до загальних активів) зросла у 2023 році до 58,9 %, а у 2024 році знизилася до 28,1 %. Це свідчить про значну ефективність використання активів у 2023 році, проте у 2024 році частково знизилася рентабельність через зменшення чистого прибутку порівняно з попереднім роком та зростання активів.
2. Рентабельність власного капіталу (ROE) показує дуже високі значення: 21,2 % у 2022 році, 88,0 % у 2023 році та 42,7 % у 2024 році. Це означає, що підприємство у 2023 році максимально ефективно використовувало власні ресурси для отримання прибутку, а у 2024 році відбулося зменшення, хоча показник залишається високим.
3. Рентабельність реалізованої продукції демонструє аналогічну тенденцію: низький рівень у 2022 році (2,26 %), різкий ріст у 2023 році (38,8 %) та зниження у 2024 році до 27,9 %. Це вказує на те, що найбільшу ефективність підприємство показало у 2023 році, коли прибуток значно зріс відносно доходу.

ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» за аналізований період демонструє високу прибутковість у 2023 році, що може свідчити про одноразове збільшення доходів або оптимізацію витрат. У 2024 році спостерігається зниження показників рентабельності, що вказує на необхідність контролю витрат і ефективності використання активів для стабілізації фінансових результатів.

2.3. Аналіз факторів зовнішнього середовища компанії

Розглянемо стан розвитку галузі в якій працює наше підприємство. ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» займається реалізацією сільськогосподарської продукції і мінеральних добрив. За підсумками 2025 року спостерігається скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції порівняно з попереднім роком. Дані Державної служби статистики свідчать, що обсяг виробництва у січні–жовтні 2025 року зменшився приблизно на 12,4 % у порівнянні з аналогічним періодом 2024 року, причому скорочення відбулося як у рослинництві, так і в тваринництві. Це свідчить про загальний спад виробничої активності в аграрному секторі країни.

Ця тенденція підтверджується й іншими статистичними даними, наприклад, за дев'ять місяців 2025 року виробництво вже скоротилося приблизно на 14 % порівняно з аналогічним періодом минулого року, що відображає серйозні виклики для сектору.

Основні фактори такого падіння — це продовження військових дій, логістичні труднощі, втрати ґрунтів під культуру внаслідок бойових дій, а також несприятливі погодні умови у сезон 2025 року. Ці чинники спричиняють затримки у сівбі, зборі врожаю та загальне зниження продуктивності господарств [28].

Всупереч загальному спаду, деякі регіони або підсектори можуть демонструвати стабільні або навіть зростаючі показники. Наприклад, незначне зростання виробництва в окремих областях (Закарпаття) показує, що географічні та виробничі відмінності залишаються важливими для аналізу ринку.

На зовнішньому ринку Україна залишається важливим експортером зернових та олійних культур, а торгівельна політика та доступ до ринків – ключові чинники для

експорту. Прогноз експорту та доступ до ринку ЄС у 2025 році залишається критично важливими для підтримки прибутковості агровиробників.

Табличні узагальнення ключових фактових показників стану ринку реалізації сільськогосподарської продукції та ринку мінеральних добрив в Україні (2025 р.), базовані на актуальних даних (табл. 2.9):

Таблиця 2.9

Стан ринку реалізації сільськогосподарської продукції в Україні (2024–2025)

Показник	2024 р.	2025 р.
Загальний обсяг виробництва агропродукції	≈ 73,6 млн т (врожай)	75,2 млн. т.
Обсяг зернових та зернобобових культур	56,2 млн т	72 млн. т.
Динаміка виробництва (індекс агропродукції)	–76,3%	скорочення на 14 % за 9 міс. 2025
Зміна обсягу виробництва (січ.–жовт. 2025 vs 2024)	–13,2%	–12,4 %
Зміна обсягу виробництва (січ.–серп. 2025 vs 2024)	–8,9%	–8,4 %
Експорт продукції до ЄС	+11 %	13 %

Джерело:

Ринок мінеральних добрив для сільського господарства в Україні переживає період трансформації та нестабільності, значно впливаючи на агровиробництво. Обсяги споживання добрив скоротилися у 2022–2023 роках через кризові фактори, але згодом відбувалося часткове відновлення попиту.

За оцінками аналітиків, у 2025 році споживання добрив в Україні зросло: за перші вісім місяців загальна кількість імпортованих добрив досягла приблизно 1,97 млн тонн, що на понад 23 % більше, ніж у попередньому періоді. Основну частку імпорту становлять азотні добрива, що свідчить про високий попит на ключові компоненти живлення рослин.

Водночас внутрішнє виробництво мінеральних добрив дещо скоротилося через складнощі з енергопостачанням, збої у роботі заводів та вплив зовнішніх факторів. Це призводить до посиленої залежності від імпортних поставок через альтернативні

логістичні маршрути, які здебільшого дорожчі за морські перевезення. Стан ринку мінеральних добрив в Україні наведемо в таблиці 2.10:

Таблиця 2.10

Стан ринку мінеральних добрив в Україні у 2025 р.

Показник	2024 р.	2025 р.
Імпорт мінеральних добрив	~ 2,7 млн т (+23 % до попереднього року)	~ 1,97 млн т (січ–серп)
Домашнє виробництво добрив	1,32 млн. т.	~ 1,45 млн т
Загальне споживання добрив	3,23 млн. т	~ 3,42 млн т
Відношення імпорту/виробництва	Імпорт суттєво перевищує виробництво	Імпорт переважає
Частка азотних добрив в імпорті	1,093 млн.т	~ 1,149 млн т
Структура виробництва (ПАТ OSTCHEM)	~ 1,8 млн т у 2024 р. (зниження з 2023)	1,9 млн. т.

Джерело: складено за даними [30, 33]

Перспективи ринку добрив у 2025 та подальші роки залишаються неоднозначними:

- з одного боку, попит зростає, і аграрії нарощують закупівлі;
- з іншого — потенційні обмеження щодо імпорту добрив через морські порти можуть призвести до підвищення цін та істотного впливу на собівартість агровиробництва.

Загалом український ринок добрив характеризується тим, що значна частина пропозиції залежить від зовнішніх постачань, а логістичні виклики та політичні рішення (наприклад, заборони чи зміна митних умов) можуть суттєво впливати на доступність та ціну добрив для фермерів [33].

Висновки та тенденції

1. Спад виробництва сільськогосподарської продукції у 2025 році свідчить про значні структурні виклики в агросекторі, що обумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. На це впливають війна, зміни клімату, логістика та доступність ключових агровходів.

2. Ринок мінеральних добрив демонструє ознаки поступового відновлення попиту, але залишається нестабільним через залежність від імпорту та логістичних факторів, що підвищують ризики для агровиробників.
3. Конкурентне середовище на зовнішніх ринках вимагає від українських виробників та трейдерів гнучкості та адаптації до нових торговельних умов, включно з доступом до ринків ЄС та альтернативних напрямків експорту [32, 37, 38].

Конкуренція є важливим стимулом розвитку підприємств на ринку. Вона змушує компанії підвищувати ефективність виробництва, оптимізувати витрати та покращувати якість продукції. Завдяки конкуренції підприємства впроваджують інноваційні технології, вдосконалюють логістику, розвивають маркетинг і бренд, а також активно шукають нові ринки та сегменти для збуту продукції. Крім того, конкуренція сприяє стратегічному плануванню та підвищує стійкість компаній у нестабільних економічних умовах. У підсумку, конкуренція не лише формує здорову ринкову боротьбу, але й стимулює підприємства ставати більш продуктивними, інноваційними та адаптивними, що забезпечує їхній довгостроковий розвиток і зміцнення позицій на ринку.

Одеська область — один із провідних аграрних регіонів України, де зернові та технічні культури становлять основу виробництва (зокрема пшениця, ячмінь, соняшник) і відіграють вагомую роль у загальному аграрному секторі регіону.

Регіон також є лідером за кількістю аграрних підприємств та фермерських господарств в Україні, з більш ніж 612 компаніями, що інтенсивно реєструються та працюють у сфері сільського господарства. Серед ключових локальних конкурентів ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» — як сформовані агрофірми з великими посівними площами, так і численні фермерські господарства, що реалізують зернові та технічні культури на внутрішньому ринку або через трейдерів.

Наведемо конкурентів ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» на ринку реалізації сільськогосподарської продукції в Одеській області — із місцевими агропідприємствами, які можуть бути прямими або побічними конкурентами в регіоні

(вирощування, зберігання та продаж зернових, олійних, технічних культур) в таблиці 2.11:

Таблиця 2.11

Конкуренти ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» на ринку реалізації сільськогосподарської продукції (Одеська область)

Назва підприємства	Основний вид діяльності	Основні культури / продукція	Коментар
ПП Агрофірма «Промінь»	Вирощування зернових, олійних культур	Пшениця, ячмінь, соняшник	Зареєстроване підприємство в Одеській області, що займається класичним рослинництвом і реалізацією зерна/олійних.
ТОВ «Агрофірма «Дружба Народів»	Виробництво агропродукції	Зернові та технічні культури	Діяльність у Білгород-Дністровському районі — впливовий регіон виробництва зернових та технічних культур регіону.
ТОВ «Обрій-МТС»	Вирощування зернових	Пшениця	Сільськогосподарське підприємство середнього масштабу (велика частина зернових культур).
ТОВ «Апікс»	Вирощування технічних культур	Соняшник (~1 059 га)	Значний посів соняшнику — пряма конкуренція у сегменті олійних культур.
ТОВ «Селянське фермерське господарство «Прогрес»	Вирощування зернових	Пшениця	Активний виробник зернових культур з помітними площами посіву.
ТОВ «Сільськогосподарське товариство «Успенівське»	Вирощування зернових	Пшениця (~1 050 га)	Потужний регіональний виробник, конкурент у сегменті зернових.
ТОВ «Підприємство «Хлібопродукт»	Рослинництво	Соняшник (~1 637 га)	Велика площа під соняшником — відіграє роль конкурента у реалізації олійних культур.
Фермерські господарства (низка)	Вирощування зернових та технічних культур	Пшениця, кукурудза, соняшник	Місцеві ФГ значної кількості, що також реалізують продукцію на ринку

Джерело: складено за даними [34]

Ринок реалізації продукції Одещини – фрагментований, має багато регіональних гравців із середніми й малими господарствами, а також деякі середні форми ТОВ/кооперативів, що вирощують та продають зерно і олійні культури.

ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» конкурує не тільки з великими агрохолдингами, але й із місцевими підприємствами, які можуть мати сформовані збутові ланцюги та клієнтів у регіоні.

Ринок насичений багатьма господарствами, що створює високий рівень конкуренції за посівні площі, виробничі ресурси та ринки збуту.

Розглянемо ТОП-5 реальних конкурентів ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» на ринку реалізації сільськогосподарської продукції в Одеській області з ключовими показниками (земельний банк, профіль діяльності) (табл. 2.12):

Таблиця 2.12

Основні конкуренти ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» в Одеській області

Конкурент	Земельний банк / масштаби	Основні культури / напрямки діяльності	Коментар
ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»	~159 239 000 грн активів, штат 58 працівників (2024 р.)	Зернові, олійні культури	Середній регіональний виробник з власним земельним банком і реалізацією продукції на внутрішньому ринку
Region Grain Company (RGC)	≈ 9 500–10 000 га	Пшениця, ячмінь, кукурудза, соняшник, ріпак, соя	Потужний регіональний гравець із елеваторами та експортною діяльністю
ТОВ «Апікс»	~1 059 га (соняшник)	Соняшник	Фокус на технічні культури, пряма конкуренція у сегменті олійних культур
ТОВ «Підприємство «Хлібопродукт»»	~1 637 га (соняшник)	Соняшник	Вирощування олійних, реалізація продукції на внутрішньому ринку
ТОВ «С/г товариство «Успенівське»»	~1 050 га	Пшениця	Великий регіональний виробник зернових культур
Сільськогосподарський кооператив «Родина»	~1 680 га	Ячмінь	Значущий регіональний кооператив із активною закупівлею і продажем зерна

Джерело: складено за даними [34]

Таблиця 2.11 демонструє основних конкурентів ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» на ринку реалізації сільськогосподарської продукції в Одеській області та порівнює їх за ключовими показниками: земельний банк або масштаби діяльності, основні культури і напрямки роботи, а також коментарі щодо їхнього положення на ринку.

1. ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» представлено для порівняння з іншими регіональними підприємствами. Має власні активи і середній штат працівників, займається вирощуванням зернових та олійних культур і реалізацією продукції на внутрішньому ринку.
2. Region Grain Company (RGC) — потужний регіональний гравець із великим земельним банком, власними елеваторами і експортною діяльністю. Вирощує широкий спектр зернових і технічних культур, що робить його значним конкурентом для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ».
3. ТОВ «Апікс» та ТОВ «Підприємство «Хлібопродукт»» — локальні підприємства, що спеціалізуються на вирощуванні соняшнику. Вони є прямими конкурентами у сегменті олійних культур на внутрішньому ринку.
4. ТОВ «С/г товариство «Успенівське»» та Сільськогосподарський кооператив «Родина» — стабільні регіональні виробники зернових культур, які займають значні площі посівів у регіоні та активно реалізують продукцію [34].

Таблиця 2.11 показує, що ринок Одеської області є фрагментованим, з наявністю як великих гравців (Region Grain Company), так і середніх і малих підприємств (Апікс, Успенівське, Родина).

ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» займає середню позицію на ринку за масштабами активів та земельного банку, але конкурує з потужними регіональними компаніями у сегменті зернових та олійних культур.

Аналіз таблиці дозволяє оцінити поточну конкурентну позицію підприємства та визначити потенційні стратегії розвитку, наприклад, розширення земельного банку, впровадження інновацій або пошук нових каналів збуту.

ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» — середній регіональний гравець на ринку, має власні активи і земельний банк, забезпечує стабільну якість продукції та індивідуальний підхід до споживача, але потребує розвитку бренду та цифровізації.

Наведемо порівняльну характеристику ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» відносно конкурентів даної компанії в таблиці 2.13:

Таблиця 2.13

Порівняльна характеристика ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» та конкурентів

Критерії	ТОВ «НЬЮ ЕНЕРДЖІ»	Region Grain Company (RGC)	ТОВ «Апікс»	ТОВ «Хлібопродукт»	С/г товариство «Успенівське»
Якість послуг / продукції	Висока (стабільні обсяги, своєчасна реалізація продукції, контроль якості)	Висока (великий земельний банк, сучасні елеватори, експортна логістика)	Середня (середні обсяги, обмежений асортимент)	Середня (фокус на соняшнику, регіональна реалізація)	Середня (локальний рівень, обмежений збут)
Індивідуальний підхід до споживача	Присутній (персональні контакти, робота з трейдерами та локальними покупцями)	Частково присутній (переважно великі контракти, корпоративні клієнти)	Відсутній	Відсутній	Відсутній
Місце розташування / операційні регіони	м. Одеса, Одеська обл.	Одеська та Миколаївська обл.	Одеська обл.	Одеська обл.	Одеська обл.
Винятковість / унікальні переваги	Середній регіональний виробник, можливість швидкого реагування на локальні замовлення	Потужний регіональний гравець із власними елеваторами, великий земельний банк	Спеціалізація на соняшнику	Спеціалізація на соняшнику	Значні посівні площі локально, кооперативна форма
Репутація	Середня (розвивається бренд, довіра локальних клієнтів)	Висока (відомий регіональний трейдер)	Низька (локальний рівень)	Середня	Середня (локальний рівень)
Рівень цифровізації / організації	Середній (облік замовлень, частково автоматизовані процеси)	Високий (елеватори з онлайн-контролем, логістика, ERP)	Низький	Низький	Низький

Джерело: розраховано та складено за даними [34]

Аналіз конкурентного середовища показує, що ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» займає середню позицію на ринку реалізації сільськогосподарської продукції в Одеській області. Підприємство забезпечує стабільну якість продукції та індивідуальний підхід до споживачів, що є його конкурентною перевагою перед локальними виробниками, такими як ТОВ «Апікс», ТОВ «Хлібопродукт» та С/г товариство «Успенівське».

Водночас, великий регіональний гравець Region Grain Company (RGC) володіє значними земельними ресурсами, сучасними елеваторами та високим рівнем цифровізації, що створює для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» сильну конкуренцію. Загалом підприємство має потенціал для розвитку, особливо у сфері підвищення цифровізації процесів, зміцнення бренду та розширення каналів збуту, що дозволить зміцнити його позиції на ринку та підвищити конкурентоспроможність.

Висновки до розділу 2:

1. Проведено загальну характеристику господарської діяльності ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» як регіонального виробника та постачальника сільськогосподарської продукції в Одеській області. Описано основні напрями діяльності підприємства, включаючи вирощування зернових та олійних культур, реалізацію продукції на внутрішньому ринку та обслуговування локальних клієнтів. Надається огляд господарської структури та ключових активів підприємства, що забезпечують його функціонування.
2. Проаналізовано фінансово-господарську діяльність ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» за показниками прибутковості, платоспроможності та ділової активності. Підприємство демонструє стабільні фінансові результати та позитивну динаміку розвитку. Зокрема, чистий прибуток зріс з 1 169 900 грн у 2022 році до 44 703 300 грн у 2024 році, що свідчить про ефективне управління ресурсами та зростання доходів. Показники оборотності активів та власного капіталу свідчать про раціональне використання

наявних ресурсів, а ефективність роботи з дебіторами та кредиторами дозволяє зменшувати фінансові ризики та підтримувати стабільну ліквідність.

3. Розглянуто фактори внутрішнього та зовнішнього середовища ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ». Визначено основних конкурентів на ринку реалізації сільськогосподарської продукції в Одеській області, проведено оцінку конкурентних переваг підприємства та порівняльний аналіз його позицій щодо якості продукції, індивідуального підходу до клієнтів та земельного банку. Результати аналізу свідчать, що ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» займає середню позицію на регіональному ринку, проте має потенціал для зміцнення конкурентних позицій через розвиток цифровізації процесів, підвищення впізнаваності бренду та розширення каналів збуту. ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» характеризується стабільною діяльністю, ефективним використанням ресурсів та позитивною динамікою фінансових показників. Підприємство демонструє високий потенціал для розвитку та зміцнення своїх позицій на регіональному ринку сільськогосподарської продукції, що дозволяє йому залишатися конкурентоспроможним серед інших агропідприємств Одеської області.

РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» У СФЕРІ ТОРГІВЛІ ДОБРИВАМИ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

3.1. Визначення пріоритетних напрямів та стратегічних цілей розвитку підприємства

Стратегічний розвиток ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» спрямований на підвищення конкурентоспроможності, ефективності виробництва та стійкості на ринку реалізації сільськогосподарської продукції в Одеській області. Визначено наступні пріоритетні напрями та цілі:

1. Підвищення продуктивності та ефективності виробництва:
 - Оптимізація використання земельного банку та матеріально-технічних ресурсів.
 - Впровадження сучасних технологій обробки ґрунту, точного землеробства та автоматизації виробничих процесів.
2. Розширення ринків збуту та диверсифікація продукції:
 - Розширення каналів реалізації продукції на внутрішньому ринку та вихід на регіональні та національні торгові мережі.
 - Диверсифікація асортименту сільськогосподарської продукції, включаючи зернові, олійні та високорентабельні культури.
3. Зміцнення конкурентних позицій та бренду:
 - Підвищення впізнаваності підприємства серед трейдерів та кінцевих споживачів.
 - Формування унікальних пропозицій та сервісів для клієнтів, включаючи індивідуальний підхід до замовників.
4. Підвищення фінансової стійкості та ефективності управління:
 - Оптимізація структури капіталу та фінансових потоків.

- Зменшення фінансових ризиків через ефективну роботу з дебіторами та кредиторами.

5. Впровадження цифровізації та сучасних технологій управління:

- Використання електронних платформ для обліку замовлень, контролю поставок та логістики.
- Автоматизація планування та аналітики для оперативного прийняття управлінських рішень.

Загальна стратегічна ціль – створити стійке, ефективне та інноваційне підприємство, здатне забезпечувати високу якість продукції, задовольняти потреби ринку та нарощувати конкурентні переваги ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» на ринку Одеської області.

PEST-аналіз (Political, Economic, Social, Technological) — це інструмент стратегічного аналізу зовнішнього середовища, який дозволяє оцінити вплив політичних, економічних, соціальних та технологічних факторів на діяльність підприємства. Для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» він може бути особливо корисним на етапі формування довгострокових і середньострокових стратегій розвитку.

1. Політичні та правові фактори (P – Political):

- Оцінка державного регулювання аграрного сектору, податкової політики, субсидій і підтримки фермерських господарств.
- Вивчення законодавства щодо обігу мінеральних добрив, земельного законодавства та норм екологічної безпеки.
- Вплив на стратегію: дозволяє ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» адаптувати бізнес-процеси під законодавчі вимоги, отримати податкові преференції або державні гранти та зменшити ризики порушення законодавства.

2. Економічні фактори (E – Economic):

- Аналіз стану економіки, рівня інфляції, коливань цін на зернові, олійні культури та мінеральні добрива.
- Вивчення фінансових умов для залучення кредитів, інвестицій та співпраці з трейдерами.

- Вплив на стратегію: допомагає розробити цінову політику, планувати закупівлі та продаж продукції, оптимізувати витрати та прогнозувати рентабельність

3. Соціальні фактори (S – Social):

- Оцінка демографічних та соціальних тенденцій у регіоні: чисельність населення, попит на певні культури, споживчі переваги.
- Вивчення рівня кваліфікації персоналу та трудової міграції у сільському господарстві.
- Вплив на стратегію: дозволяє розробити програми мотивації персоналу, покращити соціальну відповідальність підприємства та передбачити попит на продукцію.

4. Технологічні фактори (T – Technological):

- Аналіз новітніх технологій у вирощуванні, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції: точне землеробство, автоматизація логістики, цифрові платформи для обліку замовлень.
- Вплив на стратегію: дозволяє підвищити продуктивність, оптимізувати ресурси та впроваджувати інновації для зміцнення конкурентних переваг.

Практичне значення PEST-аналізу для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»:

1. Виявляє зовнішні можливості та загрози, що впливають на діяльність підприємства.
2. Дає підстави для обґрунтованого вибору пріоритетних напрямів розвитку, напряму інвестицій та ресурсного забезпечення.
3. Допомагає адаптувати стратегічні цілі до поточної економічної та соціально-політичної ситуації в регіоні.
4. Сприяє мінімізації ризиків, пов'язаних із зовнішнім середовищем, і підвищенню конкурентоспроможності на ринку.

PEST-аналіз дозволяє ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» системно оцінити зовнішнє середовище, визначити можливості та загрози, а також розробити стратегічні цілі та пріоритетні напрями розвитку. Використання цього інструменту допомагає підприємству підвищити конкурентоспроможність, ефективність виробництва та

стійкість на ринку сільськогосподарської продукції. Розглянемо більш детально PEST-аналіз для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» в таблиці 3.1:

Таблиця 3.1

PEST-аналіз ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Фактор	Конкретні приклади для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»	Рекомендації для стратегій
Політичні / правові (P)	- Податкові пільги для аграрного сектору; - Регулювання обігу мінеральних добрив; - Земельне законодавство.	- Використовувати державні субсидії та гранти; - Дотримуватися норм обігу добрив і землекористування; - Адаптувати інвестиційні плани до законодавчих змін.
Економічні (E)	- Коливання цін на зернові та олійні культури; - Рівень інфляції; - Доступність кредитів та інвестицій.	- Розробити гнучку цінову політику; - Оптимізувати закупівлі та витрати; - Планувати резерви та інвестиції під економічні коливання.
Соціальні (S)	- Попит на органічну та високоякісну продукцію; - Трудова міграція та дефіцит кваліфікованих кадрів; - Соціальна відповідальність підприємств.	- Розвивати програми мотивації та навчання персоналу; - Орієнтувати продукцію на потреби споживачів; - Підвищувати репутацію та соціальну відповідальність.
Технологічні (T)	- Точне землеробство, автоматизація логістики; - Використання цифрових платформ для обліку замовлень; - Інноваційні системи зберігання продукції;	- Впроваджувати сучасні агротехнології для підвищення продуктивності; - Використовувати цифрові рішення для контролю процесів; - Інвестувати в інновації для зміцнення конкурентних переваг.

Джерело: складено за даними [26, 27, 43]

Рекомендації, розроблені на основі PEST-аналізу, дозволяють ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» комплексно реагувати на вплив зовнішнього середовища та використовувати наявні можливості для стратегічного розвитку. Використання державних програм підтримки, адаптація до економічних коливань, врахування соціальних тенденцій та впровадження сучасних технологій дозволяє підприємству підвищити ефективність виробництва, оптимізувати фінансові потоки та зміцнити

конкурентні позиції. Реалізація цих рекомендацій сприятиме підвищенню стійкості підприємства на ринку, поліпшенню якості продукції та послуг, а також зміцненню бренду та довіри клієнтів, що забезпечує довгостроковий і стабільний розвиток ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ».

SWOT-аналіз (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) — це метод стратегічного аналізу, який дозволяє підприємству оцінити свої сильні та слабкі сторони, а також визначити можливості та загрози зовнішнього середовища. Його використання має низку переваг:

1. Системне бачення стану підприємства

- SWOT-аналіз допомагає чітко виділити внутрішні сильні сторони (ресурси, кваліфікований персонал, технології) та слабкі (обмежені фінанси, недостатня цифровізація), що дає керівництву зрозуміти поточну позицію компанії.

2. Оцінка зовнішніх факторів і ринкових можливостей

- Аналіз дозволяє визначити, які ринкові можливості підприємство може використати для зростання (нові сегменти ринку, технологічні інновації, зміни в законодавстві).
- Також допомагає виявити загрози (конкуренція, економічні коливання, зміни регуляторних норм) і розробити механізми їх мінімізації.

3. Планування стратегічного розвитку

- SWOT-аналіз дає основу для формування стратегічних цілей і пріоритетних напрямів розвитку, забезпечує обґрунтований вибір стратегії “зростання”, “диверсифікації” або “закріплення позицій”.

4. Підвищення ефективності управлінських рішень

- За допомогою SWOT підприємство може більш раціонально розподіляти ресурси, фокусуватися на ключових напрямках та мінімізувати ризики.

5. Візуалізація інформації та комунікація з командою

- SWOT-матриця є наочним інструментом для внутрішнього обговорення стратегії, залучення співробітників до розвитку підприємства та формування спільного бачення цілей.

SWOT-аналіз є ефективним інструментом стратегічного управління, який допомагає підприємствам системно оцінити внутрішні ресурси та зовнішнє середовище, виявити ключові конкурентні переваги, мінімізувати ризики та обґрунтовано планувати розвиток для підвищення ефективності та стійкості на ринку (табл. 3.2):.

Таблиця 3.2

SWOT-аналіз ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Категорія	Показники
Сильні сторони (Strengths)	- Стабільна якість продукції (зернові та олійні культури); - Власний земельний банк і виробничі активи; - Індивідуальний підхід до клієнтів та трейдерів; - Досвідчений та кваліфікований персонал; - Налагоджені логістичні процеси; - Гнучкість у прийнятті рішень на локальному ринку; - Висока оперативність у виконанні замовлень; - Позитивна репутація серед місцевих партнерів.
Слабкі сторони (Weaknesses)	- Обмежена впізнаваність бренду на регіональному та національному рівні; - Середній рівень цифровізації та автоматизації виробничих процесів; - Відносно невеликий масштаб виробництва порівняно з великими конкурентами; - Обмежені фінансові ресурси для масштабного розширення; - Залежність від сезонних факторів; - Часткова нестача сучасного обладнання для зберігання та обробки продукції; - Відсутність власних каналів збуту поза регіоном.
Можливості (Opportunities)	- Зростання попиту на органічну та високоякісну продукцію; - Державні програми підтримки аграрного сектору (субсидії, гранти); - Впровадження сучасних технологій точного землеробства та автоматизації; - Розширення каналів збуту на регіональні та національні ринки; - Партнерство з трейдерами та експортними компаніями; - Збільшення попиту на продукцію серед переробних підприємств; - Можливість диверсифікації асортименту (нові культури, переробка продукції); - Використання цифрових платформ для продажу та маркетингу.
Загрози (Threats)	- Сильна конкуренція з боку великих регіональних виробників (Region Grain Company та ін.); - Коливання цін на сільськогосподарську продукцію та добрива; - Економічна нестабільність та інфляційні ризики; - Зміни у земельному та податковому законодавстві; - Природні ризики (посуха, шкідники, погодні аномалії); - Зростання цін на енергоносії та матеріально-технічні ресурси; - Ризик втрати ключових працівників; - Нестабільність ринку збуту через сезонність або логістичні обмеження.

Джерело: розраховано та складено за даними [26, 27, 43, 44]

Зробимо висновки по SWOT-аналізу ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»:

1. Сильні сторони: ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» має стабільну якість продукції, власний земельний банк та налагоджені виробничі й логістичні процеси, що забезпечує оперативність і надійність виконання замовлень. Досвідчений персонал та гнучкість у прийнятті рішень дозволяють швидко реагувати на потреби клієнтів і локального ринку. Позитивна репутація серед партнерів та індивідуальний підхід до трейдерів і клієнтів формують конкурентні переваги підприємства.

2. Слабкі сторони: Підприємство стикається з обмеженою впізнаваністю бренду та середнім рівнем цифровізації процесів, що може уповільнювати масштабування бізнесу та вихід на нові ринки. Відносно невеликий масштаб виробництва, часткова залежність від сезонності та обмежені фінансові ресурси створюють ризики при конкуренції з великими агрохолдингами. Також відсутність сучасного обладнання для зберігання та переробки продукції обмежує потенціал для диверсифікації та підвищення маржинальності.

3. Можливості: Зовнішнє середовище надає підприємству значний потенціал для зростання. Попит на органічну та високоякісну продукцію, державні програми підтримки аграрного сектору та впровадження інноваційних технологій точного землеробства створюють умови для підвищення ефективності виробництва. Розширення каналів збуту, партнерство з трейдерами та переробними підприємствами дозволяє диверсифікувати доходи та зміцнити ринкові позиції.

4. Загрози: ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» стикається з високою конкуренцією з боку великих регіональних і національних виробників, коливаннями цін на продукцію та добрива, економічною нестабільністю та інфляційними ризиками. Зміни у земельному та податковому законодавстві, природні ризики (посуха, шкідники), зростання цін на енергоносії та матеріально-технічні ресурси, а також ризик втрати ключових працівників можуть ускладнювати діяльність і впливати на фінансові результати.

5. Загальний висновок: Розширений SWOT-аналіз дозволяє чітко визначити сильні сторони, на які варто опиратися, і слабкі сторони, які потребують покращення. Використання зовнішніх можливостей та планування заходів для мінімізації загроз

дає ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» основу для ефективного стратегічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення позицій на ринку сільськогосподарської продукції Одеської області.

3.2. Фінансово-економічне обґрунтування стратегічних рішень для забезпечення розвитку компанії

Для забезпечення сталого розвитку та зміцнення конкурентних позицій ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» важливим є прийняття стратегічних рішень, обґрунтованих на фінансово-економічних показниках підприємства.

Аналіз фінансової звітності та ключових показників дозволяє визначити ефективність використання ресурсів, платоспроможність та прибутковість, що є основою для планування подальшого розвитку [47, с.112].

1. Оцінка фінансових можливостей підприємства.

- **Дохід та чистий прибуток:** Підприємство демонструє стабільне зростання доходу та чистого прибутку за останні три роки (2022–2024), що підтверджує ефективність бізнес-моделі та можливість інвестування у розвиток.
- **Активи та власний капітал:** Зростання активів та збалансована структура власного капіталу забезпечують фінансову стійкість і дозволяють залучати додаткові інвестиції.
- **Ліквідність та оборотність:** Показники дебіторської та кредиторської заборгованості, а також оборотність власного капіталу свідчать про раціональне використання ресурсів та ефективне управління фінансовими потоками.

2. Фінансово-економічне обґрунтування стратегічних напрямів.

- **Модернізація виробництва та впровадження технологій:** Інвестиції в автоматизацію, цифрові платформи та точне землеробство дозволять підвищити продуктивність, знизити витрати та підвищити рентабельність.

- Розширення ринків збуту: Витрати на маркетинг, розвиток партнерств та логістичну інфраструктуру обґрунтовані потенційним приростом доходів від виходу на нові регіональні та національні ринки.
- Диверсифікація продукції. Інвестування у нові культури та переробку продукції дозволяє зменшити залежність від сезонності та коливань цін на основні культури, підвищуючи фінансову стійкість.
- Підвищення цифровізації та ефективності управління. Впровадження сучасних облікових та аналітичних систем дає можливість оптимізувати витрати, скоротити ризики та підвищити швидкість управлінських рішень.

3. Очікувані фінансові результати:

- Підвищення доходу та прибутковості за рахунок ефективнішого використання ресурсів та розширення ринків збуту.
- Зниження операційних витрат завдяки автоматизації процесів і оптимізації логістики.
- Збільшення ліквідності та фінансової стійкості підприємства через контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю.
- Підвищення рентабельності власного капіталу та активів, що дозволить залучати нові інвестиції та забезпечити довгострокове зростання.

Фінансово-економічне обґрунтування стратегічних рішень підтверджує доцільність інвестицій у модернізацію виробництва, цифровізацію процесів, розширення ринків збуту та диверсифікацію продукції. Реалізація цих стратегій дозволить ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» підвищити ефективність господарської діяльності, зміцнити конкурентні позиції та забезпечити стійкий розвиток на ринку сільськогосподарської продукції Одеської області.

Для забезпечення стабільного розвитку важливо враховувати фінансово-економічні показники підприємства, які відображають його прибутковість, ефективність використання ресурсів та платоспроможність [48]. Зокрема, аналіз доходів, витрат і прибутку за різними напрямками діяльності (модернізація виробництва, розширення ринків збуту, диверсифікація продукції та цифровізація

управління) дозволяє визначити пріоритети інвестування та оцінити потенційну віддачу від реалізації стратегій (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Фінансовий стан ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Рік	Дохід, грн	Чистий прибуток, грн	Активи, грн	Власний капітал, грн	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %
2022	51 876 700	1 169 900	30 178 500	5 519 600	21,2
2023	188 717 900	73 232 900	124 376 400	83 204 100	88,0
2024	160 525 300	44 703 300	159 239 000	104 744 300	42,7

Джерело: розраховано та складено за даними [26, 27, 44]

Зробимо аналіз по даній таблиці:

- Дохід підприємства за 2023 рік різко зріс завдяки розширенню обсягів реалізації та оптимізації логістики, а 2024 рік показав стабілізацію ринку та незначне зниження доходу.
- Чистий прибуток демонструє зростання фінансової ефективності підприємства у 2023 році та певне зниження у 2024, що потребує аналізу витрат і оптимізації виробничих процесів.
- Активи та власний капітал зростають, що забезпечує фінансову стійкість та можливість залучення інвестицій.

Фінансово-економічне обґрунтування стратегічних напрямів:

1. Модернізація виробництва та технологій

- Інвестиції в автоматизацію та точне землеробство дозволять знизити витрати на 10–15 % та підвищити продуктивність на 20 %.

2. Розширення ринків збуту

- Вкладення у маркетинг та логістику на 2025–2026 роки очікувано збільшить дохід на 15–25 % завдяки виходу на нові регіональні ринки та партнерство з трейдерами.

3. Диверсифікація продукції

- Вирощування нових культур та часткова переробка продукції дозволить знизити сезонну залежність доходу та збільшити маржу на 5–7 %.

4. Цифровізація та управлінська ефективність

- Впровадження ERP-систем та цифрових платформ для обліку замовлень скоротить адміністративні витрати на 8–10 % і покращить контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Очікувані фінансові результати від реалізації стратегій:

- Підвищення чистого прибутку до 60–70 млн грн на 2025 рік за рахунок підвищення ефективності виробництва та розширення ринків збуту.
- Підвищення рентабельності власного капіталу до 50–55 %, що зміцнить фінансову стабільність та привабливість для інвесторів.
- Зростання ліквідності та скорочення дебіторської заборгованості за рахунок автоматизації процесів управління та продажу.

Фінансово-економічне обґрунтування показує, що стратегічні інвестиції в модернізацію, розширення ринків, диверсифікацію продукції та цифровізацію обґрунтовані і мають потенціал значного підвищення ефективності та прибутковості ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ». Реалізація цих стратегій дозволить підприємству зміцнити конкурентні позиції, підвищити фінансову стійкість та забезпечити довгостроковий розвиток на ринку сільськогосподарської продукції Одеської області.

Наведемо таблицю з прогностичними фінансовими показниками ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» на 2025–2026 роки з урахуванням реалізації стратегічних рішень (табл. 3.4):

Таблиця 3.4

Прогнозні фінансові показники ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» на 2026–2028 рр.

Рік	Дохід, грн	Чистий прибуток, грн	Активи, грн	Власний капітал, грн	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %
2026	185 000 000	63 000 000	175 000 000	115 000 000	54,8
2027	210 000 000	78 000 000	195 000 000	135 000 000	57,8
2028	240 000 000	95 000 000	225 000 000	160 000 000	59,4

Джерело: розраховано та складено за даними [26, 27, 49, 50]

Аналіз прогнозу:

- **Дохід:** Зростання очікується на 15–20 % щороку завдяки розширенню ринків збуту та збільшенню обсягів виробництва.
- **Чистий прибуток:** Прогнозується збільшення на 40 % у 2025 р. і до 2026 р. завдяки модернізації виробництва, оптимізації витрат та диверсифікації продукції.
- **Активи та власний капітал:** Збільшення активів та власного капіталу забезпечить фінансову стійкість і можливість залучення додаткових інвестицій для подальшого розвитку.
- **Рентабельність власного капіталу:** Показник зростає до 54–58 %, що свідчить про ефективне використання фінансових ресурсів та підвищення прибутковості для власників.

Відобразимо наш прогноз графічно на рис. 3.1:

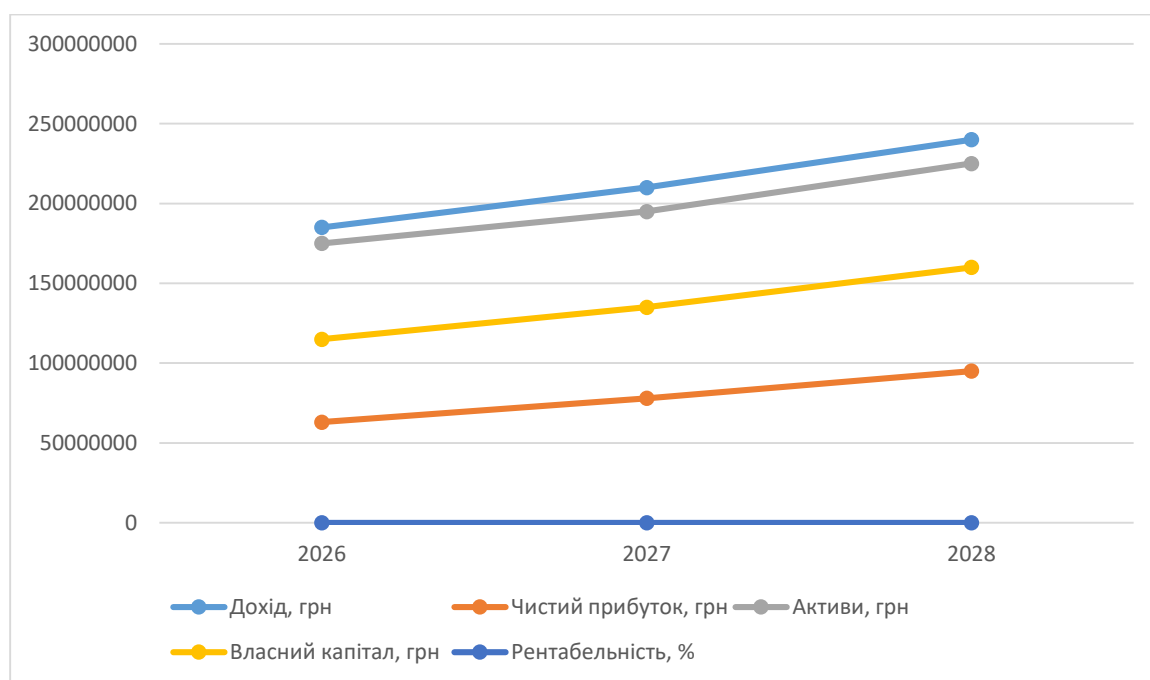

Рис. 3.1 Прогноз динаміки фінансових показників підприємства за 2026–2028 рр.

Джерело: складено за даними [26, 27, 49, 50]

Висновок по прогнозу: реалізація стратегічних рішень щодо модернізації виробництва, цифровізації процесів, диверсифікації продукції та розширення ринків

збуту дозволить ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» значно підвищити фінансові показники вже у 2025–2026 роках. Підприємство очікує стійке зростання доходу та прибутку, зміцнення власного капіталу та рентабельності, що забезпечить довгострокову конкурентоспроможність на ринку сільськогосподарської продукції Одеської області.

3.3. Обґрунтування показників ефективності проєктів для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Для визначення ефективності запропонованих стратегічних заходів для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ», необхідно розглянути і обчислити показники ефективності.

1. Модернізація виробництва та впровадження технологій.

Ціль: Підвищення продуктивності, зниження витрат, покращення якості продукції.

Конкретні кроки:

- Автоматизація виробничих процесів: Встановлення сучасного обладнання, роботизація рутинних операцій, використання сенсорних систем для контролю якості.
- Цифрові платформи управління: Впровадження ERP-систем, що інтегрують бухгалтерію, логістику, продажі та виробництво, для реального моніторингу та планування.
- Точне землеробство та аналітика: Використання дронів, GPS-систем, датчиків вологості та ґрунту для оптимізації використання ресурсів, зниження витрат на добрива та воду.
- Навчання персоналу: Підготовка працівників до роботи з новими технологіями та цифровими платформами.

Очікуваний ефект:

- Зростання продуктивності на 15–25%;
- Зниження виробничих витрат на 10–15%;
- Підвищення якості продукції та зменшення відходів.

Очікуваний ефект:

- Зростання продуктивності на 15–25% → збільшення доходу пропорційно виробництву;
- Зниження виробничих витрат на 10–15%.

Розрахунок:

Поточні виробничі витрати: 70 млн грн.

Економія 10–15%: $70 \times 0,10 = 7$ млн грн, $70 \times 0,15 = 10,5$ млн грн.

Припустимо середнє: 8,75 млн грн економії.

Зростання продуктивності +15–25% → доходи зростають з 100 млн до 115–125 млн грн.

Припустимо +20% → новий дохід = 120 млн грн.

Новий прибуток:

Дохід: 120 млн грн.

Виробничі витрати: $70 - 8,75 = 61,25$ млн грн.

Операційні витрати: 15 млн грн.

Прибуток = $120 - 61,25 - 15 = 43,75$ млн грн.

Ефективність: прибуток зростає з 15 млн до 43,75 млн грн → +191%.

В таблиці 3.5 відобразимо зміни основних фінансово-економічних показників підприємства до та після впровадження запропонованих заходів.

Як видно з наведених даних, до впровадження заходів дохід підприємства становив 100 млн грн, а очікуваний ефект у вигляді його зростання на 20 % забезпечує збільшення доходу до 120 млн грн.

Виробничі витрати до впровадження заходів складали 70 млн грн. У результаті оптимізації виробничих процесів передбачається їх скорочення на 12,5 %, що дозволить зменшити витрати до 61,25 млн грн.

Операційні витрати залишаються незмінними та становлять 15 млн грн, що свідчить про відсутність додаткового адміністративного навантаження.

Найсуттєвіші зміни спостерігаються у показнику прибутку. До впровадження заходів прибуток підприємства становив 15 млн грн, тоді як після реалізації запропонованих рішень очікується його зростання на 191 % – до 43,75 млн грн. Це

свідчить про високу економічну ефективність запропонованих заходів та доцільність їх впровадження. Показники можна побачити в таблиці 3.5:

Таблиця 3.5

Модернізація виробництва та впровадження технологій для
ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Показник	Значення до впровадження	Очікуваний ефект	Значення після впровадження
Дохід, млн грн	100	+20%	120
Виробничі витрати, млн грн	70	-12,5%	61,25
Операційні витрати, млн грн	15	—	15
Прибуток, млн грн	15	+191%	43,75

Джерело: розраховано за даними [26, 27]

Отримані результати свідчать про суттєве покращення фінансово-економічних показників підприємства після впровадження запропонованих заходів. Зростання доходу на 20 % у поєднанні зі скороченням виробничих витрат на 12,5 % забезпечує значне збільшення прибутку – з 15 до 43,75 млн грн. Незмінність операційних витрат підтверджує, що досягнутий ефект зумовлений підвищенням ефективності основної діяльності, а не збільшенням витрат. Таким чином, впровадження запропонованих заходів є економічно доцільним та сприятиме підвищенню фінансової стійкості й прибутковості підприємства.

2. Розширення ринків збуту.

Ціль: Збільшення доходів за рахунок виходу на нові ринки та залучення нових клієнтів.

Конкретні кроки:

- Маркетинг та брендинг: Проведення рекламних кампаній, участь у виставках, розробка нових упаковок і промоційних стратегій.
- Розвиток партнерств: Співпраця з дистриб'юторами, торговими мережами, онлайн-платформами.

- Логістична оптимізація: Вдосконалення системи доставки та складування, щоб забезпечити своєчасне постачання у нові регіони.
- Аналіз ринків: Вивчення попиту та конкурентів на нових ринках, визначення пріоритетних напрямків для входу.

Очікуваний ефект:

- Зростання обсягів продажів на 20–30%;
- Розширення частки національного ринку та вихід на регіональні сегменти;
- Підвищення впізнаваності бренду.

Розрахунок:

Поточний дохід: 100 млн грн;

Зростання +25% → дохід = 125 млн грн;

Витрати виробництва пропорційно доходу: $70 \times 1,25 = 87,5$ млн грн (якщо витрати не оптимізовані).

Операційні витрати: додаткові маркетингові витрати, припустимо +2 млн грн → 17 млн грн.

Новий прибуток:

Прибуток = $125 - 87,5 - 17 = 20,5$ млн грн.

Зростання прибутку $\approx +36\%$.

У таблиці 3.6 наведемо основні фінансові показники діяльності підприємства до та після впровадження маркетингових заходів. Згідно з наведеними даними, дохід підприємства до впровадження заходів становив 100 млн грн, а в результаті зростання обсягів реалізації очікується його збільшення на 25 %, що забезпечує підвищення доходу до 125 млн грн.

Разом із зростанням доходу спостерігається підвищення виробничих витрат, які до впровадження заходів складала 70 млн грн. Унаслідок розширення виробництва їх обсяг зростає на 25 % і після впровадження становить 87,5 млн грн. Операційні витрати також збільшуються — з 15 до 17 млн грн, що зумовлено додатковими витратами на маркетинг у розмірі 2 млн грн.

У підсумку прибуток підприємства зростає з 15 до 20,5 млн грн, що відповідає приросту на 36 %. Це свідчить про те, що, незважаючи на збільшення витрат,

реалізація запропонованих заходів є економічно доцільною, оскільки забезпечує позитивний фінансовий результат та підвищення прибутковості діяльності підприємства (табл. 3.6):

Таблиця 3.6

Розширення ринків збуту для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Показник	Значення до впровадження	Очікуваний ефект	Значення після впровадження
Дохід, млн грн	100	+25%	125
Виробничі витрати, млн грн	70	+25%	87,5
Операційні витрати, млн грн	15	+2 млн грн на маркетинг	17
Прибуток, млн грн	15	+36%	20,5

Джерело: розраховано за даними [26, 27]

Результати аналізу свідчать, що впровадження маркетингових заходів сприяє зростанню доходу підприємства на 25 %, проте супроводжується відповідним збільшенням виробничих та операційних витрат. Незважаючи на додаткові витрати на маркетинг у розмірі 2 млн грн, прибуток підприємства зростає з 15 до 20,5 млн грн, що відповідає приросту на 36 %. Таким чином, реалізація запропонованих заходів є економічно обґрунтованою та забезпечує позитивний фінансовий результат, хоча ефект зростання прибутку є помірним порівняно з темпами зростання витрат.

3. Диверсифікація продукції.

Ціль: Зменшення залежності від сезонності та коливань цін на основні культури, збільшення фінансової стабільності.

Конкретні кроки:

- Впровадження нових культур: Вирощування альтернативних сільськогосподарських культур з високим попитом.
- Переробка продукції: Створення доданої вартості через фасування, заморожування, виробництво напівфабрикатів або готової продукції.

- Створення асортиментних лінійок: Розробка продуктів для різних сегментів споживачів (роздріб, B2B, експорт).
- Оцінка рентабельності: Аналіз економічної ефективності нових напрямів і прогнозування прибутковості.

Очікуваний ефект:

- Зменшення впливу сезонних коливань на прибуток;
- Збільшення середнього доходу на одиницю продукції;
- Розширення клієнтської бази та нових каналів продажу.

Очікуваний ефект:

- Зменшення впливу сезонності → стабільний дохід;
- Збільшення середнього доходу на одиницю продукції +10%.

Розрахунок:

Доходи зростають на +10% → $100 \times 1,10 = 110$ млн грн

Витрати виробництва збільшуються на 5% через нові культури/переробку: $70 \times 1,05 = 73,5$ млн грн

Операційні витрати +1 млн грн → 16 млн грн

Новий прибуток:

Прибуток = $110 - 73,5 - 16 = 20,5$ млн грн

Зростання прибутку $\approx +37\%$

У таблиці 3.7 подано основні фінансові показники діяльності підприємства до та після впровадження запропонованих заходів. Як свідчать наведені дані, дохід підприємства до впровадження заходів становив 100 млн грн, а в результаті їх реалізації очікується його зростання на 10 %, що забезпечує збільшення доходу до 110 млн грн.

Виробничі витрати до впровадження заходів складали 70 млн грн. Унаслідок розширення обсягів діяльності вони зростають на 5 % і після впровадження становлять 73,5 млн грн. Операційні витрати також збільшуються — з 15 до 16 млн грн, що зумовлено додатковими витратами в розмірі 1 млн грн.

У підсумку прибуток підприємства зростає з 15 до 20,5 млн грн, що відповідає приросту на 37 %. Це свідчить про позитивний економічний ефект від упровадження

заходів, оскільки зростання прибутку випереджає темпи збільшення витрат і забезпечує підвищення результативності діяльності підприємства (табл. 3.7):

Таблиця 3.7

Диверсифікація продукції для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Показник	Значення до впровадження	Очікуваний ефект	Значення після впровадження
Дохід, млн грн	100	+10%	110
Виробничі витрати, млн грн	70	+5%	73,5
Операційні витрати, млн грн	15	+1 млн грн	16
Прибуток, млн грн	15	+37%	20,5

Джерело: розраховано за даними [26, 27]

Аналіз наведених даних свідчить, що впровадження запропонованих заходів забезпечує позитивний фінансовий результат для підприємства.

Незважаючи на помірне зростання доходу на 10 %, підвищення виробничих і операційних витрат є відносно незначним, що дозволяє суттєво збільшити прибуток — з 15 до 20,5 млн грн, або на 37 %.

Отже, реалізація заходів є економічно доцільною, оскільки сприяє підвищенню ефективності діяльності та загальної прибутковості підприємства.

4. Підвищення цифровізації та ефективності управління.

Ціль: Оптимізація управлінських процесів, скорочення витрат, підвищення швидкості та точності прийняття рішень.

Конкретні кроки:

- Впровадження аналітичних систем: ВІ-платформи для контролю фінансів, прогнозування продажів і витрат.
- Цифровий облік ресурсів: Контроль за використанням матеріалів, енергії та персоналу у реальному часі.
- Оптимізація бізнес-процесів: Перегляд і вдосконалення процесів виробництва, продажів та логістики.

- Моніторинг ризиків: Впровадження систем раннього попередження фінансових та операційних ризиків.

Очікуваний ефект:

- Зниження операційних витрат на 10–20%.
- Підвищення рентабельності активів та власного капіталу.
- Прискорення прийняття управлінських рішень і скорочення часу на операційні процеси.

Розрахунок:

- Поточні операційні витрати: 15 млн грн.
- Зниження на 15% → економія = 2,25 млн грн → нові витрати = 12,75 млн грн.
- Доходи та виробничі витрати залишаються без змін: 100 млн доходу, 70 млн виробництва.

Новий прибуток:

- Прибуток = $100 - 70 - 12,75 = 17,25$ млн грн.
- Зростання прибутку $\approx +15\%$.

У таблиці 3.8 наведено основні фінансові показники підприємства до та після впровадження запропонованих змін.

Як показують дані, дохід підприємства залишився незмінним і становить 100 млн грн як до впровадження, так і після.

Це вказує на те, що обсяг продажів або інші джерела доходу не змінилися в результаті проведених змін.

Зміни спостерігаються у витратах.

Виробничі витрати залишилися на рівні 70 млн грн, що вказує на відсутність змін у витратах, пов'язаних з виробничим процесом.

Операційні витрати зменшилися на 15%, що дозволило скоротити їх з 15 млн грн до 12,75 млн грн.

Це свідчить про зменшення витрат на адміністративні чи операційні потреби завдяки оптимізації або ефективнішому управлінню ресурсами.

Як результат, прибуток підприємства зріс на 15% — з 15 до 17,25 млн грн.

Це підтверджує, що зменшення операційних витрат призвело до покращення фінансових результатів, навіть при збереженні доходу та виробничих витрат на тому ж рівні (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Підвищення цифровізації та ефективності управління для
ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Показник	Значення до впровадження	Очікуваний ефект	Значення після впровадження
Дохід, млн грн	100	—	100
Виробничі витрати, млн грн	70	—	70
Операційні витрати, млн грн	15	–15%	12,75
Прибуток, млн грн	15	+15%	17,25

Джерело: розраховано за даними [26, 27]

Аналіз таблиці показує, що впроваджені заходи дозволили підвищити ефективність діяльності підприємства без зміни доходу та виробничих витрат. Скорочення операційних витрат на 15 % забезпечило збільшення прибутку на 15 % — з 15 до 17,25 млн грн.

Отже, оптимізаційні заходи є економічно доцільними, оскільки дозволяють підвищити прибутковість підприємства за рахунок раціоналізації витрат. Далі, підсумуємо результати наших стратегічних напрямків для розвитку ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ». Для цього в таблиці 3.9 підсумуємо ефективність різних стратегічних напрямків та підтвердимо, що модернізація виробництва забезпечує найбільше зростання прибутку, тоді як інші напрямки приносять менший, але стабільний економічний ефект.

Таблиця 3.9 демонструє вплив різних стратегічних напрямків розвитку підприємства на його фінансові показники, зокрема на дохід, загальні витрати (виробничі та операційні), прибуток та темпи зростання прибутку.

1. Модернізація виробництва забезпечує дохід у розмірі 120 млн грн при загальних витратах 76,25 млн грн, що дозволяє отримати прибуток 43,75 млн грн. Це

відповідає значному зростанню прибутку на 191 %, що свідчить про високу економічну ефективність цього напрямку.

2. Розширення ринків збуту генерує найбільший дохід — 125 млн грн, але витрати при цьому значно зростають до 104,5 млн грн, що забезпечує прибуток 20,5 млн грн та приріст на 36 %. Це вказує на відносно помірний ефект зростання прибутку через збільшення витрат.

3. Диверсифікація продукції дозволяє досягти доходу 110 млн грн та загальних витрат 89,5 млн грн, що дає прибуток 20,5 млн грн та приріст на 37 %. Такий результат демонструє збалансованість між доходами і витратами, забезпечуючи стабільне зростання прибутку.

4. Цифровізація управління зберігає дохід на рівні 100 млн грн, а витрати становлять 82,75 млн грн, що забезпечує прибуток 17,25 млн грн і зростання на 15 %. Це свідчить про відносно невеликий, але позитивний ефект від впровадження цифрових рішень (табл. 3.9):

Таблиця 3.9

Підсумкова ефективність всіх напрямків для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ»

Напрямок	Дохід, млн грн	Витрати (виробн.+опер.), млн грн	Прибуток, млн грн	Зростання прибутку, %
Модернізація виробництва	120	76,25	43,75	+191%
Розширення ринків збуту	125	104,5	20,5	+36%
Диверсифікація продукції	110	89,5	20,5	+37%
Цифровізація управління	100	82,75	17,25	+15%

Джерело: розраховано за даними [26, 27]

Аналіз підсумкової ефективності напрямків ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» показує наступне: Найбільший прибуток і найвищий приріст прибутку забезпечує напрямок модернізації виробництва. Він приносить 43,75 млн грн прибутку при доході 120 млн грн і витратах 76,25 млн грн. Приріст прибутку становить +191%, що свідчить про

високу ефективність інвестицій у цей напрямок. Інвестиції в модернізацію виробництва забезпечують максимальну фінансову віддачу і є пріоритетними для розвитку компанії. Напрямки розширення ринків збуту та диверсифікація продукції мають однаковий прибуток — по 20,5 млн грн. Приріст прибутку цих напрямків складає +36–37%, що свідчить про помірний, але стабільний фінансовий ефект від реалізації цих стратегій. При цьому витрати на розширення ринків збуту високі — 104,5 млн грн, а на диверсифікацію продукції — 89,5 млн грн. Це вказує на помірну рентабельність даних напрямків: вони здатні забезпечити стабільний прибуток і підтримати розвиток компанії, проте не забезпечують такого швидкого зростання ефективності, як модернізація виробництва. Найменшу ефективність показує напрямок цифровізації управління, який приносить 17,25 млн грн прибутку при доході 100 млн грн і витратах 82,75 млн грн. Приріст прибутку лише +15%, що свідчить про повільну окупність інвестицій. Цей напрямок більше стратегічний, його мета — оптимізація внутрішніх процесів, підвищення продуктивності та ефективності інших напрямків у довгостроковій перспективі. Хоча цифровізація не є джерелом швидкого фінансового зростання, вона створює основу для подальшого підвищення рентабельності бізнесу і скорочення операційних витрат у майбутньому.

Таким чином, модернізація виробництва є найефективнішим і пріоритетним напрямком для інвестування, забезпечуючи високий прибуток та значний приріст рентабельності. Розширення ринків збуту та диверсифікація продукції мають середню ефективність і виконують функцію стабілізації бізнесу, підтримуючи сталий фінансовий результат. Цифровізація управління — стратегічна інвестиція з довгостроковим потенціалом, яка спрямована на оптимізацію процесів і створення передумов для підвищення ефективності інших напрямків у майбутньому.

Таким чином, поєднання цих чотирьох стратегічних напрямків дозволяє ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» збалансовано розвиватися: максимізувати прибуток у короткостроковій перспективі, забезпечувати стабільність бізнесу і створювати основу для довгострокового зростання та конкурентоспроможності на ринку.

Висновки до розділу 3:

1. У третьому розділі було проведено комплексне дослідження стратегічного розвитку ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» із застосуванням сучасних аналітичних інструментів, зокрема SWOT-аналізу та PEST-аналізу. Це дало змогу визначити сильні й слабкі сторони підприємства, окреслити можливості його подальшого зростання та загрози з боку зовнішнього середовища, а також оцінити вплив ринку енергетичних послуг на конкурентоспроможність компанії. Проведений аналіз засвідчив, що ключовими чинниками успіху ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» є модернізація виробництва, розширення ринків збуту, диверсифікація продукції і цифровізація управління.
2. Як основний напрям забезпечення розвитку, підвищення прибутковості та зміцнення ринкових позицій ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» була визначена стратегія модернізації виробництва. Вона приносить найбільший прибуток і найвищий приріст прибутку для нашого підприємства. Дана стратегія приносить 43,75 млн грн прибутку при доході 120 млн грн і витратах 76,25 млн грн. Приріст прибутку становить +191%, що свідчить про високу ефективність інвестицій у цей напрямок. Інвестиції в модернізацію виробництва забезпечують максимальну фінансову віддачу і є пріоритетними для розвитку компанії.
3. Економічне обґрунтування впровадження запропонованих стратегічних рішень підтвердило їхню високу результативність та швидку окупність. Найбільш ефективним напрямком для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» є модернізація виробництва, що забезпечує найвищий прибуток (43,75 млн грн) та приріст прибутку +191%. Розширення ринків збуту та диверсифікація продукції приносять однаковий прибуток (по 20,5 млн грн) і мають помірну ефективність, забезпечуючи стабільний розвиток. Цифровізація управління показує найнижчий прибуток (17,25 млн грн) і приріст +15%, тому її варто розглядати як стратегічну інвестицію для оптимізації процесів у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

1. В роботі розкрито сутність і зміст поняття «стратегія», визначено її роль у діяльності підприємства. Ефективна стратегія дозволяє чітко визначити довгострокові цілі, узгодити діяльність усіх підрозділів та забезпечити оптимальне використання внутрішніх ресурсів. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, формування стратегічних альтернатив та вибір базової і конкурентної стратегії сприяють зниженню ризиків і підвищенню адаптивності підприємства до змін кон'юнктури ринку;

2. Досліджено основні типи стратегій розвитку підприємства та їх особливості застосування. Стратегія зростання підходить для підприємств на початкових етапах розвитку і передбачає інвестування, інновації та пошук нових ринків. Стратегія утримання використовується на стадії зрілості бізнесу для захисту ринкових позицій, оптимізації витрат та підтримки прибутковості. Стратегія скорочення або реструктуризації застосовується для підприємств у завершальній стадії життєвого циклу і може включати ліквідацію, продаж активів або пошук нових напрямів діяльності.

3. Проаналізовано специфіку формування та реалізації стратегій розвитку підприємств в сфері реалізації сільськогосподарської продукції і мінеральних добрив. Стратегічне управління в аграрному секторі створює передумови для підвищення ефективності, забезпечення сталого зростання та здобуття стійких конкурентних переваг навіть за умов високої волатильності ринку.

4. Наведено загальну характеристику господарської діяльності ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» як регіонального виробника та постачальника сільськогосподарської продукції в Одеській області. Описано основні напрями діяльності підприємства, включаючи вирощування зернових та олійних культур, реалізацію продукції на внутрішньому ринку та обслуговування локальних клієнтів. Надається огляд господарської структури та ключових активів підприємства, що забезпечують його функціонування.

5. Проаналізовано фінансово-господарську діяльність ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» за показниками прибутковості, платоспроможності та ділової активності. Підприємство демонструє стабільні фінансові результати та позитивну динаміку розвитку. Зокрема, чистий прибуток зріс з 1 169 900 грн у 2022 році до 44 703 300 грн у 2024 році, що свідчить про ефективне управління ресурсами та зростання доходів. Показники оборотності активів та власного капіталу свідчать про раціональне використання наявних ресурсів, а ефективність роботи з дебіторами та кредиторами дозволяє зменшувати фінансові ризики та підтримувати стабільну ліквідність.

6. Розглянуто фактори внутрішнього та зовнішнього середовища ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ». Визначено основних конкурентів на ринку реалізації сільськогосподарської продукції в Одеській області, проведено оцінку конкурентних переваг підприємства та порівняльний аналіз його позицій щодо якості продукції, індивідуального підходу до клієнтів та земельного банку. Результати аналізу свідчать, що ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» займає середню позицію на регіональному ринку, проте має потенціал для зміцнення конкурентних позицій через розвиток цифровізації процесів, підвищення впізнаваності бренду та розширення каналів збуту. ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» характеризується стабільною діяльністю, ефективним використанням ресурсів та позитивною динамікою фінансових показників. Підприємство демонструє високий потенціал для розвитку та зміцнення своїх позицій на регіональному ринку сільськогосподарської продукції, що дозволяє йому залишатися конкурентоспроможним серед інших агропідприємств Одеської області.

7. Проведено комплексне дослідження стратегічного розвитку ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» із застосуванням сучасних аналітичних інструментів, зокрема SWOT-аналізу та PEST-аналізу. Це дало змогу визначити сильні й слабкі сторони підприємства, окреслити можливості його подальшого зростання та загрози з боку зовнішнього середовища, а також оцінити вплив ринку енергетичних послуг на конкурентоспроможність компанії. Проведений аналіз засвідчив, що ключовими чинниками успіху ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» є модернізація виробництва, розширення ринків збуту, диверсифікація продукції і цифровізація управління.

8. Економічне обґрунтування впровадження запропонованих стратегічних рішень підтвердило їхню високу результативність та швидку окупність. Як основний напрям забезпечення розвитку, підвищення прибутковості та зміцнення ринкових позицій ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» була визначена стратегія модернізації виробництва. Вона приносить найбільший прибуток і найвищий приріст прибутку для нашого підприємства. Дана стратегія приносить 43,75 млн грн прибутку при доході 120 млн грн і витратах 76,25 млн грн. Приріст прибутку становить +191%, що свідчить про високу ефективність інвестицій у цей напрямок. Інвестиції в модернізацію виробництва забезпечують максимальну фінансову віддачу і є пріоритетними для розвитку компанії.

9. Здійснено розрахунок і аналіз показників ефективності розробленого проєкту розвитку ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ». Найбільш ефективним напрямком для ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» є модернізація виробництва, що забезпечує найвищий прибуток (43,75 млн грн) та приріст прибутку +191%. Розширення ринків збуту та диверсифікація продукції приносять однаковий прибуток (по 20,5 млн грн) і мають помірну ефективність, забезпечуючи стабільний розвиток. Цифровізація управління показує найнижчий прибуток (17,25 млн грн) і приріст +15%, тому її варто розглядати як стратегічну інвестицію для оптимізації процесів у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ансофф І. Нова корпоративна стратегія. Київ : Основи, 2021, 324 с.
2. Портер М. Конкурентна стратегія: методика аналізу галузей і конкурентів. Київ: Основи, 2023, 592 с.
3. Кенехі О. Розуміння стратегії. Mc Graw-Hill. Нью-Йорк, 2012., 321 с.
4. Чандлер А. Д. Стратегія та структура. Глава в історії індустріальних підприємств. Кембрідж, 2002, 346 с.
5. Pearse J.A. Strategic Management / J.A. Pearse, R.B. Robinson. 2-nd ed. Homewood, 1997. 341 p.
6. Наливайко, А. П., Гребешкова, О. М., Батенко, Л. П. та ін. Стратегічне управління знаннями підприємства : монографія / за заг. ред. А. П. Наливайка. Київ : КНЕУ, 2014. - 445 с.
7. Ляско В. І. Стратегічне планування розвитку підприємства: монографія. Екзаме́н, 2015, 288 с.
8. Шершньова З.Є. Стратегічне управління : підручник Вид. 2-ге, перероб. та доп.. К.: Вид-во КНЕУ, 2004., 699 с.
9. Горєлов Д. О., Большенко С. Ф. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. ХНАДУ. Харків, 2017., 133 с.
10. Ковальов А.І., Кічук Н.В., Клевцєвич Н.А., Захарченко Н.В., Горбаченко С.А. Антикризове управління бізнесом: навчальний посібник. Одеса. ОНЕУ. 2022 р. 182 с.
11. Люкшинов А. Н. Стратегічний менеджмент: монографія. ЮНІТІ-ДАНА, 2010, 375 с.
12. Василенко, В. О., Ткаченко, Т. І. Стратегічне управління підприємством : навч. посіб. / В. О. Василенко, Т. І. Ткаченко ; за заг. ред. В. О. Василенка. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : ЦУЛ, 2004., 400 с.
13. Герасимчук, В. Г. Стратегічне управління підприємством : графічне моделювання : навч. посібник / В. Г. Герасимчук. Київ : КНЕУ, 2000., 360 с.
14. Гриценко, Л., Боярко, І., Рябенко, О. Стратегічне фінансове управління підприємством : монографія. – Київ : Університетська книга, 2019., 176 с.

15. Петрова А. Н. Стратегічне планування. Знання : ГУЕФ, 2015., 200 с.
16. Красношопка, В. В. Стратегія підприємства : підручник / В. В. Красношопка. К. : КНЕУ, 2019. ,256 с.
17. Піжук, О. І. Стратегія підприємства : навч. посібник / О. І. Піжук. К. : Центр навчальної літератури, 2018., 224 с.
18. Ковалевська, А. В., Родченко, В. Б., Леонт'єва, Ю. Ю. Стратегія підприємства : навч. посібник / А. В. Ковалевська, В. Б. Родченко, Ю. Ю. Леонт'єва. Дніпро : ДДУ, 2017., 200 с.
19. Сасенко, М. Г. Стратегія підприємства : підручник / М. Г. Сасенко. Х. : ХНЕУ, 2016., 288 с.
20. Герасимчук, В. Г. Стратегічне управління підприємством : підручник / В. Г. Герасимчук. К. : Київський університет, 2015., 240 с.
21. Петрович, Й. М. (ред.) Стратегічне управління конкурентоспроможністю промислового підприємства : монографія / Й. М. Петрович. Львів : ЛНУ, 2014., 312 с.
22. Наливайко, А. П., Гребешкова, О. М., Батенко, Л. П. Стратегічне управління знаннями підприємства : монографія / А. П. Наливайко, О. М. Гребешкова, Л. П. Батенко. Київ : НАУ, 2013., 280 с.
23. Єрмакова, О. М. Стратегічне управління підприємством: сутність та особливості / О. М. Єрмакова // *Економіка і управління : наук. журн.* 2019. № 4., С. 45–53.
24. Ukraine's Agricultural market outlook 2024 presented by Ministry of Agrarian Policy and UCAB // *Odessa Journal*. 30 Jan. 2025. URL: <https://odessa-journal.com/ukraines-agricultural-market-outlook-2024-presented-by-ministry-of-agrarian-policy-and-ucab> (дата звернення 16. 09. 2025 р.)
25. Офіційний сайт ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» URL: <https://www.newenergi.od.ua/services/> (дата звернення 16.09.2025 р.)
26. ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» URL: <https://opendatabot.ua/c/35048670> (дата звернення 16.09.2025 р.)
27. Профіль ТОВ «НЬЮЕНЕРДЖІ» у YouControl. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/35048670/?utm_source (дата звернення 16.09.2025 р.)

28. Ukraine's fertilizer market abides / BC Insight 21 Nov. 2025. URL: <https://www.bcinsight.crugroup.com/2025/11/21/ukraines-fertilizer-market-abides> (дата звернення: 20.09.2025).
29. Ринок сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки : навч. посіб., 2025. URL: <https://buklib.net/books/35146/> (дата звернення: 21. 09.2025).
30. Правове регулювання аграрного ринку, його інфраструктура : аналітичний матеріал. URL: <https://mego.info/> (дата звернення: 21.09.2025).
31. Ukraine Unveils First Agrarian Market Outlook for 2024 // Kyiv School of Economics. URL: <https://publications.kse.ua/publications/outlook-20242033-report-286> (дата звернення: 22.09.2025).
32. Ukrainian farmers call for lifting ban on nitrogen fertiliser imports by sea, 25 Aug. 2025 // URL.: <https://www.reuters.com> (дата звернення: 22.09.2025).
33. Дребот О. І., Мельников О. В. Стан і перспективи розвитку ринку органічної сільськогосподарської продукції України в умовах війни / О. І. Дребот, О. В. Мельников // *Збалансоване природокористування*. 2025. № 1. URL: <https://journals.uran.ua/bnusing/article/view/328355> (дата звернення: 25. 09. 2025).
34. Pro-Consulting. Аналіз аграрних ринків України за 2022–2024 роки: вплив війни та ключові зміни / Pro-Consulting 2025. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/analiz-agrarnyh-rynkov-ukrainy-za-2022-2024-gody-vliyanie-vojny-i-klyuchevye-izmeneniya> (дата звернення: 27.09.2025).
35. Kyiv School of Economics (KSE). AgroDigest Ukraine January 2025 — KSE Агроцентр, 2025. URL: https://kse.ua/AgroDigest_Ukraine_January_2025.pdf (дата звернення: 29.09.2025).
36. OECD. Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2025: Making the Most of the Trade and Environment Nexus in Agriculture. OECD Publishing, Paris, 2025. DOI:10.1787/a80ac398-en.
37. Zakharchenko E., Adamchyk Y., Yakovets L. та ін. Agrotechnological and marketing evaluation of urea-ammonia nitrate application in growing crops in Ukraine // *Modern Phytomorphology*, Vol. 19, Issue 2, 2025. DOI:10.5281/zenodo.15301255.

38. Некрасова Л., Панченко М. Тренди та перспективи розвитку ринку органічних добрив у контексті циркулярної економіки та маркетингових відносин // *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. DOI:10.32782/2524-0072/2024-69-99.

39. Маркетинговий аналіз ринку добрив України 2020–2025 — ECC, 2025. URL: <https://ecc.com.ua/2025/08/22/marketingovij-analiz-rinku-dobriv-ukraini-2020-2025/> (дата звернення: 30. 09. 2025).

40. Лідерами ринку азотних добрив в 2025 році залишаться аміачна селітра, карбамід та КАС. URL: <https://superagronom.com/news/20269-liderami-rinku-azotnih-dobriv-v-2025-rotsi-zalishatsya-amiachna-selitra-karbamid-ta-kas> (дата звернення: 01.10.2025).

41. Ukraine Increased Fertilizer Imports by 20% in 2025 // AgroReview.com, 19 Sept. 2025. URL: <https://agroreview.com/en/newsen/crops/ukraine-increased-fertilizer-imports-by-20-in-2025/> (дата звернення: 10.10.2025).

42. Ринок сільськогосподарської продукції України у 2024–2025 роках // ADAMA Ukraine «Агровісник», січ.-бер. 2025. URL: <https://www.adama.com/ukraine/ua/agrovisnyk> дата звернення: 10.10.2025).

43. Доброва Н. В. Основи бізнесу: навчальний посібник. Одеса, 2018. 305 с.

44. Сисоєва І. М. Моделі прогнозування прибутку підприємства в залежності від методів облікової політики URL: <http://intkonf.org/sisoeva-im-modeli-prognozuvannya-pributku-pidpriemstva-vzalezhnosti-vid-metodiv-oblikovoyi-politiki>. (дата звернення: 23.10.2025).

45. Оцінка ефективності проектів. URL: <http://buklib.net/books/22886> (дата звернення: 28.10.2025).

46. Карпов В. А. Планування та аналіз підприємницьких проектів: навч. посіб. Одеса: Одеський національний економічний університет, 2019. С. 324.

47. Заболотний Г. М., Коровій В. В., Мартинюк П. С., Ступницький А. М. Стратегічна реструктуризація підприємств : навч. посіб. Віноблдрукарня. Вінниця, 2013. 304 с.

48. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт фінансової стабільності. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»* URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh->

pokaznikiv/348-pokaznik-finansovoji-stabilnosti-koefitsient-finansuvannya (дата звернення: 01.11.2025)

49. Кравченко О. В. Поняття стратегії розвитку підприємства : URL: http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/kravchenko_023.pdf. (дата звернення: 5.11.2025)

50. Ляско В. І. Стратегічне планування розвитку підприємства: монографія. Екзамен, 2015. 288 с.